

6924

5113

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

ԶԳԻՆԿՈՒ

1919

ԳԻՆ 25 ՇԸ.

059

Բ-72

ՏՊԳ. ՀՐԻՏՐԿ. Օ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ ՆԻ ՈՐԴԻ. ՀԱԼԱԹԻԱ-ԿՊՕԼԻՍ

ԿԵԴՐՈՆՈՍՏԵՂԻ

Ղաթաթիս, Ռեքեմպե-Պազար, Սաարեբյուր խան, քի 10

059

Բ-72

1919_Ի

Կ Ա Վ Ռ Օ Շ Ի Ն

Ջ Ա Տ Ի Կ Ը

1920

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ - ՏՊԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՕՆՆԻԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Ղալաբիա, Սաաբերլար խան, Կ. Պոլիս

2010

6924

ՏՊԱՐԱՆ
ՕՆԵՆԻԿ ԲԱՐՍԵՂԱՆԵՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ՂԱՂԱԹԻԱ
 ԲԷՐԵԿԻՄԵՔ ԲԱԳԱՐ, ՄԱՍՔՆԵՐԱՐ ԽԱՆԵ

Կը սպագրուին ամէն լեզուէ ազդարարութիւն, գիրք, հանգէս, լրագիր, ցամաքագրութիւն, հաշուեցուցակ, հաշուարկ, փոխանակագիր եւ պարտաւորեալ, ինչպէս նաեւ վաճառականական ամէն տեսակ գործեր, հրաւիրագիր, մահազոյ, հաւցէտման, քաւերտման, հարսնէտման, եւայլն, եւայլն:

Գաւառներէ եկող յանձնարարութիւններ անմիջապէս կը կատարուին: Մեծ ԽՆԱՄԲ ԵՒ ՄԱՔՐՐԻԹԻՆ

ՏՕԲԹ. Գ. ՍԱՐԱՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
 ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԱՆՏԵՐՈՒ

ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ՆԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԱՆՈՒՅԱԿԱՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

ԲԱՐԱ, ԹԱԳՍԻՄ
 ՆԷՂԵՆ ԿԻՆԱՅՏՈՒՐԱՆԻՆ ԴԷՄ

„ԿԱՎՈՇ“

ՄԻԱԿ ՀԱՅ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԵՐԳԻԾԱԹԵՐԹՐ
 ԱՇԽԱՏԱԿԳՈՒՅԵԱԴՐ ԲՈՂՐ ՀԱՅ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ

Հասցէ՝ Բերա, Թագոյիմ, քիւ 67, Կ. Պոլիս

ՀԱՅ ՏԻՊԱՐ ՆՊԱՐԵՂԻՆԱՅ
ՂԱՃԱՐԱՏՈՒՆ
ՍԷՅԵԱՀԻ
 ԱՆՈՒ. ԴԵՍԱԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ

ԱՆԵՆԱՐԴԱՆ ԵՒ ԱԺԱՆ
 ՀՈՒՆ ՄԹԵՐԻԿ

ՊՐԱՍԷՐԻ ԵՒ ԲԱԹԻՍԷՐԻ
„AU WAGON BAR,,
(Օ ՎԱԿՈՆ ՊԱՐ)
 Բերա, Թեքե-Պաշի, Հաճօղույ
 Բաւաժիմ դէմ, քիւ 32

ՏԵՐԵԶ-ԲԵՂԷՐ Պ. ՅԲ. ԽՈՐԷՆԵԱՆԻ
 ԻՊԵՆԱՏԱՊԱԿԱՆ ԳՐՈՒՄ
 ՏԵՂԻ ՈՒՐ ԿՐ ԲԱՆԱԲՈՒԻ ԻՐ ԽԱՆԵ
 ՐԱՏԵԼԱԽՈՒՄԵՐ:

ԸՆՏԻՐ ԱՂԱՆԴԵՐ
 ՍԱՊԱՏԱՐԿՈՒՅԵԱԴՐ ԱՆՔԵՐԻ
 ԳԻՆ ՄԱՏՁԵԼԻ
 ԱՄԷՆ ԻճԵ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԿԱՎՈՇԻ ԶԱՏԻԿԷ!!!

Այսօր Կալուօշին Զատիկն է: Այսօր Զատիկն է բոլոր Հայերուն: Ճշմարիտ Զատիկը, սրբազնասուրբ Զատիկը, Հայուն Զատիկը...:

Ղօղանջեցէ՛ք ցնծագին միլիոնաւոր զանգակները Քրիստոնեայ եկեղեցիներու, ձեր զուարթ ու ջինջ հնչիւններով թնդացուցէ՛ք եւ լեցուցէ՛ք օդը եւ թո՛ղ ձեր շէնշող ու երջանիկ զանգիւնները աւետեն աշխարհի թէ՛ Հայը փրկուած է ա՛յ:

Տխուր կամ շէն Զատիկներ, սգաւոր կամ միօրինակ Զատիկներ, սեւ ու լալկան Զատիկներ:

Մինչեւ հիմա շատ Զատիկներ եկան զացին: Բայց անոնք Կալուօշի Զատիկները չէին, անոնք չէին Հայուն Զատիկը, այլ Զատիկ էին պարզապէս, ինչպէս կիրակին կիրակի է եւ երկուշաբթին՝ երկուշաբթի:

Բայց, այսօրուան Զատիկը...

Զգիտեմ ի՛նչ երկնային հմայք ունի, ի՛նչ անասելի երանութիւն, որ բոլոր Հայերուն սիրտը կը գինովցնէ անպատմելի արբըռութեամբ մը:

«Քրիստոս Յարեալ ի մեռելոց» կ'ըսէինք մինչեւ հիմա, իսկ այժմ կ'ըսենք. — Հայը յարեալ ի մեռելոց... Օրհնեալ է յարութիւնն Հայաստանի:

1089-2002

93066-42

Մի՛ հակաքրիստոնէութեամբ դատապարտէք զիս, երբ ըսեմ թէ՛ ես բան մը չէի հասկնար միւս Զատիկներէն, որ՝ եթէ սուգի օր մը չէր Հայուն համար, տափակ օր մըն էր միշտ, եւ ուրիշ օրերէն կը տարբերէր անո՛վ միայն, որ այդ օրը հաւկիթները կարմիր կը ներկուէին, կաթին չօրէք կը թաթխուէր, զանգակները սովորականէն աւելի շատ ու յաճախ կը հնչէին, ամէն մարդ նոր լաթ հագնելու մեքագէ մը կը վարակուէր, իսկ Թաթալլայէն ատրճանակի պայթիւններ կը լսուէին՝ ի նշան ցնծութեան:

Ի՞նչ ընէի ես այդ Զատիկը, որ, ի՞նչ մեղքս պահեմ, բան մը չէր ըսեր ինծի:

Աստուած մեղք չհամարէ, բայց...

Երկու հազար տարի առաջ ծներ է Մէկը, — այո՛, աշխարհի է՛ն մեծ Ընկերվարականը, է՛ն հոյակապ Յեղափոխականը, — որը իր աստուածային վարդապետութեանց համար ապտակուեր, բանտարկուեր, խաչուեր եւ սակայն մեռնելէն երեք օր ետքը յարութիւն է առեր:

Ի՞նչ ընէի ես երկու հազար տարի առաջուան պատմութիւն մը, երբ իմ շուրջս, նո՛ր նո՛ր, ամէն օ՛ր, հազարներ ու հազարներ, բոլո՛րն ալ անմեղ, իրենց գաղափարներուն համար կը տանջուէին, կը մորթուէին, կը խողխողւէին ա՛յնպիսի անուր տանջանքներով, զորս Քրիստոս չէր կրնար իսկ երեւակայել, եւ սակայն անոնք իրենց մահուրէնէն երեք օր ետքը յարութիւն առնելու բարեբաղդութիւնն ալ չունէին՝ աւա՛ղ, եւ կը ձգէին իրենց ետին որքե՛ր, այրիներ, մայրե՛ր, որոնք նո՛յն տանջանքներսն եւ նո՛յն մահւան ենթարկուած, Աստուածորդի կոչուելու մխիթարութիւնն ալ չունէին...

Ինչո՛ւս էր պէտք երկու հազար տարի առաջուան պատմութիւն մը, երբ այդ պատմութեան ամենասոսկալի-

ները կը կրկնուէին շուրջս ամէ՛ն վայրկեան եւ որոնց նախնական սկզբնապատճառն ալ Ա՛ն էր, — մեղա՛յ, մեղա՛յ — որ օրին մէկը մեռաւ. Գողգոթայի վրայ եւ երեք օր ետքը յարութիւն առաւ:

Ի՞նչ ընէի մանաւանդ սա՛ վերջին չորս տարուան Զատիկները, Զուլումի, Զարդի Զատիկները, որոնք Հայ-Քրիստոնեային Զատիկը չէին, այլ Իթթիհատին Զատիկը...

Ա՛ն էր որ իր հաւկիթները կարմիր կը ներկէր Հայուն արիւնտվը, չօրէկ կը շինէր Հայուն մարմնտվը եւ գինի՝ Հայուն արիւնտվը:

Սե՛ւ Զատիկներ, անիծեա՛լ Զատիկներ, ուր եկեղեցիներու զանգակները չէին հնչեր ա՛լ, խորանները ախոռի էին վերածուած եւ վանքերը՝ աղբանոցի:

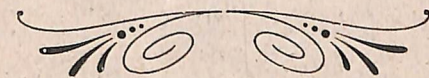
Երթա՛ն, երթա՛ն, եւ թո՛ղ մէյ մըն ալ չգան Հայուն արիւնտվ ներկուած այդ կարմիր Զատիկները:

Իսկ այսօր, ընթերցո՛ղ, ի՛մ Զատիկս է, քո՛ւ Զատիկդ է, որովհետեւ Հայը, որ մեռած էր տարիներէ ի վեր, յարութիւն կ'առնէ այսօ՛ր, կը վերջանայ Հայուն Գողգոթան. իրական ու ճշմարիտ Զատիկն է այսօր Հայուն:

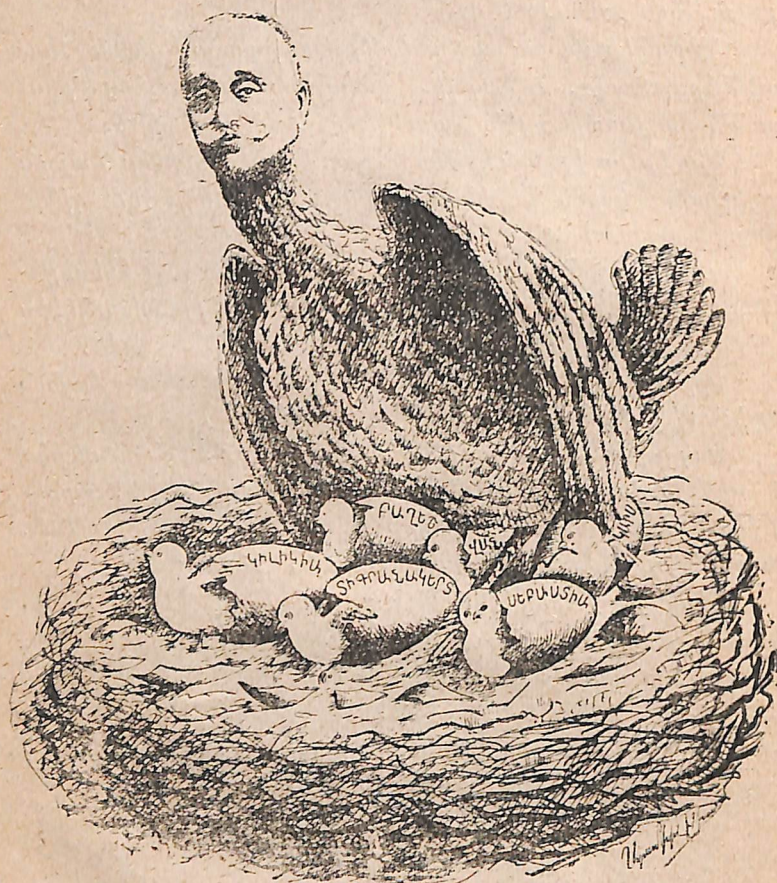
Ներկեցէ՛ք այսօր հաւկիթները կարմիրի, եւ ո՛չ միայն կարմիրի, այլ մանաւանդ կապոյտի, կարմիրի, նարնջագոյնի, հագէ՛ք ձեր ամէնէն աղուոր Զատկուան լաթերը, դրէ՛ք ձեր ամէնէն նոր կօշիկները, ծաղիկներով պճնեցէ՛ք ձեր կուրծքերը, եւ օ՛հ, երթանք եկեղեցի, տօնելու Հայո՛ւն Զատիկը:

ԵՐՈՒԱՆԴ ԹՕԼԱՅԵԱՆ

Կափոջապէս Ասեկայն Հայոց

ՀԱՅՈՒՆ ԶԱՏԻԿԸ

— Ինձ, ծնե՛, պաշտելի՛ ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ, վեց

նահանգներեն գաս ի՛նչ որ կրնաս ծնիլ . . .

ԸՂԹԱՅԱԿԻՐ ՆՈՐ ԳՐԻԳՈՐ

(ԶԻՆՃԻՐԼԻ)

ԶԱԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻՆ

Սրբազան Զառե՛

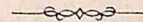
Դուն որ կուգաս Հայուն բուն վիշտ ու ցառե՛,
Դուն որ անցար անկե շեռ, ձոր, անձառե՛,
Տառապանքի է՛ն խոր ու մութ իսկ խառե՛,
Դուն որ տեսար քե ջարդ, գուշում կ'արշառե՛,
Մայր հայրենեաց հիշխանե ու հարառե՛,
Տեսար քիւրեր, որոնց կեանքը կը գրառե՛,
Տեսար հարսեր, աղջիկներ, զորս կը գրառե՛,
Տեսար որբեր՝ որ ջուրիկն մեկ ապառե՛,
Հաց կը փնտռեն շան ուկորե՛ն, ցեխ-կառե՛ն,
Դուն որ տեսար քե՛ քեզ անգամ կը դառե՛,
Տեսար քե խառնակ անգամ ծարսն է՛ն,
Բու ալ ոտներդ փոշի, արիւն քաքսն է՛ն,
Արկածեղոցն է՛ն վեհն եւ դուն Հայ-նառե՛ն,
Ո՛վ հովիւ քաջ, ո՛վ երկնաւաք արարած,
Որ անձդ դրիւ ի վերայ քոյդ ոչխարաց,
Անվերապան, Պոքե՛ն-Պաղսաք քաջաբար
Դու ինձ եղար այդ ապանդիկն ողեսպար:
Ո՛վ ընր Մովսէս, անցնի այդ տնոր արեւն ծով
Դուն կրեցիր քո հոգիդ հետ Աստուծով.
Եւ ա՛յ ազատ դուն մեզ կուգաս կենդանի,
Որպէս սեռ եղն եղեռնի մեծ մահաւանի.
Ո՛վ ազադի Հայրիկը մեր արեւնու,
Տաճանակիր ո՛վ Ախորհարկն Հայերնու.
Ո՛վ սրտադիր հովիւն հոգին յօշոտայ,

Ո՛վ առաքեալն անսպասին փոշոտեալ,
 Ո՛վ բօրալիւր կոռնկն աւեր վաթանի,
 Ո՛վ յուսալիւր փիւռնիկն մոխիր ուսանի,
 Մերձ յափռունըս անպնջախն Դեղոսի,
 Մոռցուած գրիչըս պրսած սրսիյ կը խօսի,
 Լսի՛ր ինձ մեկ, ո՛վ Սրբազան Պատրիարք,
 Կարգ մը մարդիկ, հարուստ ինչպիսիք եւ ինչպիսիք
 Պիտ Զեղունիին ինչ շնոր մը արտախարգ,
 Տրամադրած որքին հացին պիտանէ, վարկ,
 Մերժե՛ք բոլոր այդ ձեռքեր սին, յոռի,
 Ե՛կ մեզ նման ՇՂԹԱՅԱԿԻՐ ԳՐԻԳՈՐԻ,
 Անցնու՛ր վրդիյ այդ անուրը վաղեմի,
 Որ կը հանգչի դարեր ի գոգ Սաղեմի,
 Շղթայակիր լոռ Պատրիարք դուռն զոռն՝
 Այդ սուրբ շորան հարուստներուն մեր ցոյց տու-
 Ըսէ անոնց. «Զառէն չուզեր ճառ, սեղան,
 «Այ՛» ձեռ յունակ վասն հայրենեաց տեղահան,
 «Ահա կուգան ես ձեռ ոսկին, բարկ վիշտ
 «Հայ Անուրոյ, պիտի մերժե՛ք արդեօք զիս,
 «Հո՛գս քե ին վիզ ցուրտ երկաթին պիտ՝ մայրի,
 «Հայե՛ր, բացե՛ք դուք ձեռ քանակը շայնչի,
 «Տուե՛ք, տուե՛ք, շա՛ս շա՛ս տուե՛ք, Հայաստան՝
 «Զմեաց հինն՝ այդ կարսս մը Թանայեան»:
 Եւ այն ասէն Դոդրան երգիչ մ'իյրելու լոռ
 Դոռ հրաշքը պիտի երգեմ անկէ օր.

Տեղա՛յր, ոսկի տեղա՛յր
 Ի շղթայակրութեան Զառեմայ.
 Տեղա՛յր, մարգարիտ տեղա՛յր
 Ի պատրիարքութեան Զառեմայ.
 ՌԱՌՈՒԼ-ՔՕՆՇՕՆ.

ԱՐԴԱՐ ԴԱՏԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՈՒՆԱՅԷՔԸ

Տեսարանն է Բարիզի հոյակապ պալատներէն մին: Շեղո-
 րէն կահաւորուած դահլիճ մը՝ որուն մէջտեղը կայ Հաւտու-
 քեան Սուրբ Սեղանը: Կանաչ գոյնով, Լուի ասուիով մը երեսը
 պատած սեղանին վրայ կը գտնուին խոշոր աշխարհացոյց երկ-
 րագունդ մը, զանազան ազգերէ հասած շատ մը գրութիւններ,
 Ժողովականներու եւ անոնց մասնագիտներուն կողմէ պատ-
 րաստուած տօնամաներ, եւ ժողովի մը համար անհրաժեշտ
 եղող զանազակ մը:

Սեղանին շուրջ բաւիշէ քիկնաթոռներու վրայ բազմած
 են.—Նախագահ՝ Պ. Ուիլսոն, այդ կողմը՝ Մըսքըր Լոյս ձօրն եւ
 ձախ կողմը Պրեն. Գլենանսօ եւ ուրիշ ժողովականներ:

Վարագոյրը փակ է:

Բեմին առջեւ, երաժիշտներուն յատուկ աթոռներու վրայ,
 նստած են՝ մեր հայերէն քերթերը ներկայացնող դպիրները:

Բոլոր հանդիսականները անհամբերութեան նշաններ կը
 ցուցնեն ու ահագին դիւրողներով ոտներին գետին կը զարնեն:

Ներկայացումը սկսած է, սակայն բանձը վարագոյրը կը
 ծածկէ հանդիսականներուն աչիւրէն բոլոր գործողութիւն-
 ները:

Նոյն ասէն բեմին վրայ՝ վարագոյրին առջեւ ի՞րեւին Պ.
 Նուպար Պօղոս՝ ձեռքը խաչ մը բռնած. — ան՝ Հայ ազգին
 վեց հարիւր տարիներէ ի վեր իր ուսը կրած ծանր խաչն է. —
 անմիջապէս ետեւէն կուգան ուրիշ հինգ անձեր, կուսական
 երկար պարեգօցներ հագած, ասոնց իւր սեանչիւրը իր ձեռքին
 մէջ բռնած ունի մէկմէկ վառեալ լապտեր:

Մահը՝ հանդիսաւոր լուսնին մը կը սիրէ:

Հայ ազգին ապագայ Նախագահը Պր. Պ. Նուպար բեմին
 նիւթ մէջտեղը կը նստի ծունցի վրայ, կը նստին նաեւ իր աջ

ու ձախ կողմերը՝ վառեալ լապտերակիրները:

Պրն. Նուպար իր ձեռքի խաչովը կը բաղի և վարագոյրին՝ արտասանելով.

— Բայց... բայց... բայց... մեզ, Տէր, զդուռն արդարութեան, որ ողբալով կարդամք առ քեզ:

Բացարձակ լուսիւն:

Խաչակիրին հարուածները կը կրկնուին երկրորդ եւ երրորդ անգամ.

— Բայց... բայց... բայց...

Ներսէն. — Ո՞վ է սա զի բացից զդրունա. քաղաքակրթութեան անընդունակ, քանդիչ, աւերիչ եւ զուլումբեալ ազգը ոչ մտանեն ընդ սա...

Իպիրք-Հայ-մամուլ (կ'երգեն) — Յոյս մեր էք դուք, տիարք, զի ձեզ եմք ապաւինեալ, քանզի չեմք բնաւ աւերիչ՝ քանդիչ, այլ շինարար ազգ մ'եմք բազում տառապեալ...

Պրն. Պ. Նուպար սեղանին վարագոյրին կը բաղի և դարձեալ ձեռքի խաչը՝ կրկին արտասանելով.

— Բայց... բայց... բաց... մեզ, Տէր, զդուռն ողորմութեան, որ տառապազին ու հալածական կարդամք առ քեզ...

Ներսէն. — Ո՞վ է սա զի բացից զդրունա, զի հոս տեղի արդարութեան է, եւ վատազգիք ոչ մտանեն ընդ սա...

Պրն. Պ. Նուպար — Այո՛, տիարք, իրաւացի են բանքդ այդորիկ, այլ ոչ եմք վատազգի, եղեալ եմք հալածական ամս վեց հարիւր, տառապեալ ու չարչարեալ վասն քաղաքակրթութեան եւ արդարութեան:

Իպիրք-Հայ մամուլ (կ'երգեն) — Վիշտք մեր բազումք են յոյժ, ծանր են քան զաւագ ծովու, եղերուք տիարք պաշտպան՝ վասն արդարութեան, տո՛ւք մեզ զիրաւունս մեր, զի կարող եմք լինիլ ազգակ մի քաղաքակրթութեան...

Պրն. Պ. Նուպար երրորդ եւ վերջին անգամ ըլլալով կը հարուածէ ձեռքի խաչովը քսելով.

— Բայց... բայց... բայց... մեզ, Տէր, զդրունա արդարութեան՝ որ վառեալ լապտերօք կարդամք առ քեզ...

Ներսէն. — Ո՞վ է սա զի բացից զդրունա արդարու-

թեան, աստ բաշխի ճշմարիտ արդարութեամբ եւ անաչառ դատաստանաւ՝ քաղաքակրթութիւն, լուսամիտ աշխարհավարութիւն եւ խաղաղ զարգացում, այնոցիկ՝ որք կարող են անսպթաք եւ ապահով վարել զցեղս իւրեանց... անկախ եւ ազատ: Նա միայն կարող է մտանել եւ ստանալ իւր արդար բաժինն երբ նա արեամբ մկրտեալ եւ սրբացեալ՝ վառեալ լապտերօք պատրաստ կայ ի միջի ձերում:

Պրն. Պ. Նուպար — Ոչ միայն արեամբ շողախեալ՝ այլ նաեւ ծով արեանն լողացեալ եմք... միմիայն անազնադրող պատերազմին՝ վասն քաղաքակրթութեան մէկ ու կէս միլիոն զոհ տուեալ եմք... Որդիքն Թորգոմայ ատակ են յառաջդիմութեան եւ ինքնազարգացման... բարոյական կորով եւ տոկուն նկարագիր՝ յատկանշական են նմա, բոլոր ազգաց դաշնակցութեանց շարքին նա կոչեալ է պահել իւր ուրոյն դիրքն եւ դասաւանդ լինել բովանդակ Արեւելեան ազգաց... Որդիք Հայկազանց ի խաւարէն դէպի լոյս եկեալ են եւ իբր կուսանք իմաստունք վառեալ ջահօք... վայելել կամին անկախութիւն իւրեանց:

Ներսէն. — Եկայք առ իս ամենայն տառապեալք եւ ընկճեալք... եկայք ժառանգեցէք Հայկական դրախտն յաւիտենական...

Պրն. Պ. Նուպար — Ահա ես եւ մանկունք իմ...

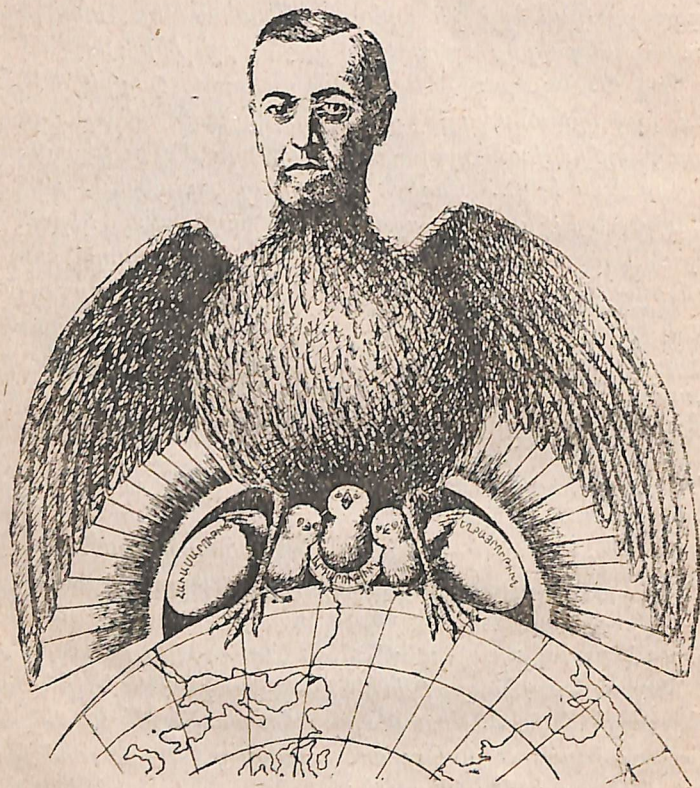
Վարագոյրը կը բացուի, ժողովին նախագահը բանկազին եռագոյն ծաղիկներով (կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն) զարդարուած պսակ մը կը դնէ Պրն. Պ. Նուպարի զլսուն:

Իպիրք Հայ-մամուլ (կ'երգեն) — Արդարութեան զոց դուռն բացցի ի մեզ... Փառք սրբոյ հաշտութեան եւ հաշտեյարդարութեան սեղանոյ բո՛ւ... արդար դատաստանի բո՛ւ փառք եւ պատիւ յաւիտեան:

Ողբերգական այս ռաս յուզիչ տրամբ վերջ գտած էր: Հանդիսականք զոհ տալուութեան տակ կը մեկնին, շնորհաւորելով Հայ ազգին ազատագրումը:

Յ. Յ. Յ. ՍՄԻՐԵՆՅ

Ի. ԴԱՐՈՒ ՄԵՍԻԱՆ

Ուիլսոնը բախա նստած աշխարհի վրայ, կը ծնի 1919 թ Ջազիկն՝

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻԹԻՒՆ, ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՂԲԱՑՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԱՏԻԿ

«Քու ալ Զաշիկդ մօտ է»:

Վեհապետ Աղաբաբե

Կալուօք, ծառայ Մեծ Հայաստանի,
Կամօ՛ն Աստուծոյ անհասանելի՝
Հայ դահլիճին մէջ անդամ անդադար, —
Խընդացընելու գրւարք նախարար—
Կուտայ այս ժամուս ողջո՛յն ու համբո՛յր
Մեռած կամ թէ ողջ Հայոց ընդհանուր...
Կուտայ այս ժամուս Հայոց աւետիս,
Ո՛հ, ամբողջ ոսկի ու ամբողջ Նարկիզ...
Լըսեցէ՛ք զինքը, համայն Հայօրդիք,
Եկաւ վերջապէ՛ս Հայկական Զաշիկ:
Այս առթիւ ան ձեզ կուտայ մի խրատ,
Եւ խրատին մէջ կայ իմաստ առատ.
Թէ լոկ կարմիրով պէտք չէ ներկրի
Հայուն հաւկիթը՝ այլ նարինջ, մովի,
Սըրբազան գոյներն Հայ դրօշակի՛ն
Պէտք է հաւկիթին վրան ալ փայլին.
Զի այս Զաշիկն է Զաշիկ Հայկական
Որ պիտի բերէ Հայուն Ապագան:
Ա՛լ չը կայ Յուդա ու Փարսեցի,
Էնձէր, Թալէաթ՝ բրնձիկ Թուրանցի,
Ա՛լ չը կայ ձեմալ, ձափիս ու ձիհաս,
Դիսապաւս եղան, օ՛խ, մէկ նաս, մէկ հաս:
Հիմակ միայն կայ Մեծ Պօղոս Նուպար,
Որ Հայերուն հետ պիտի դառնայ պար,
Գալ տա՛րի այս օրս Աւարայրի մէջ
Ու պիտի ցնծան Վարդանանք անբէջ:
Հիմակ կայ միայն Ուիլսոն, Քլէմանսօ,
Եւ յանգին բերմամբ ալ... Ընկեր Ասօ,
Լօյս ձօրն, Օռլանտօ ու Վէնիզէլօս,
Եւ յանգին բերմամբ ալ... Ես ու Կալուօք
Որ թե՛ն բանճարիս տրուա հրաւման
«Հայկական Զաշիկ» անուամբ՝ անբման

Եւ քննանշելի, հոյակապ, վրոստ,
Դիւցազներգական ֆերբուած մը հիւսեմ:
Ես ալ հիւսեցի, եւ ի՞նչ տալ վրոստ,
Ո՛հ, հազար բերեւէ գովես կը լրոստ ..
Եւ գովես-իմ հետ ոսկի մը դրամ
Որուն կէս ոսկին պանքան պահ կուտամ
Ու կէս ոսկիով կը խրմեմ վիռա
Շամբանեա, վիսքի, օդի ու պիռա,
Կ'ուսեմ ներմակ հաց, բասթա, պիսֆուիթ
Եւ նա մանաւանդ... Հայկական հաւկիր:

ՆԱՀԱՊԵՏ ՔՈՒԶՈՎ

ԻԳՆԱՏ ԱՂԱՅԻՆ

ՀԱՅԵԿԱԿԱՆ ԴԻՕՇԱԿԸ

Անցեալ օր տեսայ մեր Եղնաս աղան,
Որ բազումական սարքեր էր տեղան:
Անդանին վրայ կար երեք մեծ շիւ.
Մը այդ շիւերուն նայեցայ պիւ պիւ,
Յայտնելով զարմանք հիացման փոխան,
Յայնժամ բարկացած մեր Եղնաս աղան
Քարծրացաւ ոտի ու ըսաւ այսպէս. —
«Ո՛վ մարդ, դուն Հայ չե՛ս, որով տխուր ես,
Նա չես հասկընար բընաւ ու երբեք
Խորհուրդն Հայկական շիւերուն երեք. .
Առաջին շիւը կարմիր է՝ զինի՛,
Ու երկրորդ շիւը օդին անուանի,
Որ քիչ մը ջուրով՝ կ'ըլլայ կապագայն,
Իսկ երրորդ շիւը իմիր է լեցուն,
Եւ այս իմիրն է գայեալ նարինջի,
Շիրակէն եկած, երբեք չէ անի...
Հիմակ հասկըցա՞ր, խորհուրդը անհուն.
Դիմին կարմիրն է, օդին՝ կապագայն,
Իմիրը՝ նարինջ, ո՛վ գիտ Եղնասեան,
Քաղաքսօսնի դրօշակ Հայկական:»

ԻԳՆԱՏԱԶԱԳ

ԶԱՏԻԿԸ ԱՓՍՈՐԻ ՄԷՋ

Աքտորի առաջին Զատիկը անցուցի Սուրիոյ կողմը՝
Համա՝ 1916ին:

Համայի տարագիրները, որոնք 5000ի կը հասնէին, բաղ-
դատարար հանգիստ վիճակ մը ունէին, մանաւանդ այդ
թուականին, ուր Խալիի Ֆէրուզան պէյ միւթէսարըֆի էր:

Շատ Հայեր արդէն իսկ խանութ բացած, գործի սկսած
էին: Բայց դառնանք բժշկ մեր նիւթին՝ Զատիկին:

Առտուն եկեղեցական արարողութիւն կատարուեցաւ.
Հայ բանաստեղծներու ձեռքով, Սուրիացիներու եկեղեցին: Կէս-
օրէն յետոյ, այցելութիւններ:

Աւանդական հաւկիրը, կարմիր, կանանչ, կապոյտ գոյ-
ներով, առատ էր ամէն տեղաներու վրայ: Միայն չէօրէկը
կը պակսէր, որովհետեւ չէօրէկը զուտ պոլսական բան մըն
է՝ կ'երեւայ՝ եւ գաւառացիները չեն գիտեր զայն:

Առանց չէօրէկի Զատիկ՝ անընական, տարօրինակ, գրեթէ
անկարելի կը թուի Պոլսեցիներուն համար, բայց ես աչքովս
տեսայ որ կարելի էր Զատիկը տօնել չէօրէկի բացակայու-
թեամբ ալ եւ սա եզրակացութեան հասայ որ թերեւս
առանց հաւկիրի ալ հնար է Զատիկ ընել:

Եթէ կ'ուզէք գաղափար մը ունենալ մեր Համայի գաղ-
կական այցելութիւններու միջոցին փոխանակուած խօսակ-
ցութեան վրայ՝ մտիկ ըրէ՛ք.

— Շէրիֆը 200 000 հոգիով Երուսաղէմի վրայ կը բալէ
կոր եղեր:

— Պիրապա հասեր է:

— Իմ պէսպէս որ ամէն բան կ'իմանայ, ըսաւ թէ
ամիսէ մը Շամ կը հասնի:

— Այդ խօսքերը շատ լսեցինք:

— Այսօր անգամ լուրջ է... չէ՞ք տեսնար կոր Արարներուն ուրախութիւնը:

— Անգղիացիներն ալ Թարապուլուս զօրք ցամաք հաներ են:

— Ի՞նչ կ'ըսես...

— Շատ աղէկ տեղէ իմացայ: Լուրը Շէմսի էֆէնտիէն ելեր է եւ Ռէժիի միւտիւրն ալ կը հաստատէ կոր:

— Ես ալ իմացայ, պանրայի միւտիւրին հարցուցի, սուտ է ըսաւ:

Հոս բացատրութիւն մը: Համայի մէջ, լուրի համար, երկու գլխաւոր աղբիւր ունէինք, որոնք գրեթէ կէս պաշտօնական կը համարուէին: Մին Ռէժիի միւտիւրը, միւսը Օսմանեան Պանրայի միւտիւրը: Առաջինը Յոյն էր, երկրորդը Լիբանանցի: Դժբախտաբար այս երկու անձերը իրարու հակառակ էին եւ ասկէջ լուրերու աղբիւրներուն մէջ պղտորութիւն մը յառաջ կուգար: Ինչ որ մին կը հաստատէր՝ միւսը անպատճառ կը հերքէր:

Բայց շարունակէ՛նք մօտիկ ընել զատկական խօսակցութիւնները:

— Գէշ լուր մը լսեցի՝ շատ մտատանջութիւն կը պատճառէ կոր ինծի:

— Ի՞նչ լուր է այդ...

— Այստեղ բանակատեղի պիտի ընեն եղեր, Բօլ Աղասին այնպէս ըսեր է...

— Էյ, ի՞նչ վրաս ունի մեզի:

— Եթէ այդպէս բան մը ըլլայ, բոլոր Հայերը պիտի հանեն ասկէ, հրամանը այդպէս է եղեր:

— Եւ ո՞ւր պիտի տանին:

— Ո՞վ գիտէ, աւելի հեռուն, չէ՞լերը:

— Մինչեւ այն ատեն իշալահ Անգղիացին Մերսինի կամ Իսկէնտէրունի կողմէ ցամաք կ'ելլայ ու երկաթուղին համբան կը կտրէ:

— Ռուսներն ալ վերէն կը հասնին:

— Մէյ մը որ ռուսական եւ անգղիական բանակները իրար միանան, ամէն բան կը վերջանայ:

Ամբողջ երեք տարի Հայ տարագրութիւնը այս յոյսով օրօրուեցաւ: Ռուսները վերէն՝ Անգղիացիները ծովէն պիտի գային իրար միանային ու այսպէս Թուրքիան երկուքի պիտի բաժնէին: Հայ տարագիր ռազմագէտները կը զարմանային թէ ինչո՞ւ այսքան պարզ ծրագիր մը տակաւին չէր գործադրուած:

Ինչպէս կը տեսնէք, զատկական խօսակցութեան շեշտը ընդհանրապէս լաւատես էր ու լաւատեսութիւնը տեսեց մինչեւ իրիկոյն:

Իրիկուան դէմ 20-25 հոգիի չափ հաւաքուած էինք Ատանացի ընտանիքի մը տունը եւ կը պատրաստուէինք օղիի սեղանին շուրջ, զուարթ տրամադրութեամբ մը, վերջացնել Զատիկը, երբ՝ յանկարծ՝ պատանի մը շուարած դէմքով ներս մտաւ:

— Հայերը կը ժողվեն կոր, գոչեց:

— Ո՞վ կը ժողվէ կոր...

— Ժանտարմաները, բոլիսները, շուկան, փողոցները, սրճարանները հանդիպածնին բռնեցին տարին...

Պատանին տակաւին խօսքը չէր աւարտած՝ հրե տարնց անձ մը հեւ ի հեւ ներս խուժեց:

— Մի՛ նստիր այսպէս հաւաքուած, ցրուեցէ՛ք, խորհուրդ տուաւ:

— Ի՞նչ կայ, Սիմօն աղա:

— Բոլոր էրիկմարդիկը կը ժողվեն կը տանին կոր... մինակ ձերերուն եւ տղոց չեն դպչիր կոր:

— Բայց պատճառը ի՞նչ է:

— Շիտակը չկրցայ հասկնալ, որո՞ւ հարցնես... մէկը ըսաւ որ ձէմալ փաշայէն հրաման եկեր է որ բոլոր Հայ էրիկմարդիկը հանեն Համայէն եւ ուրիշ տեղ բռնեն:

Ահ ու սարսափը տիրած էր ամէնուս վրայ:

1089 - 2002

— Խուզարկութեան կամ մարդ փնտռելու համար տուներն ալ կը մտնան կոր, հարցուցինք,

— Չեմ գիտեր, բայց հաւանական է որ մտնեն: Արդէն ամէնուս ալ անունները կան բոլիսին քով:

Կամաց կամաց, գողի պէս ցրուեցանք, ամէն մէկս իրենց տունը:

Երբ տուն հասայ, բոլորովին գիշեր էր. լոյս չվառեցինք, որպէս զի ուշադրութիւն չգրաւենք:

Մութին մէջ նաշեցինք եւ լուռ ու մունջ նստանք, ես եւ մօրեղբայրս որ Անթաքիայէն տեղահան եղած էր ու Համա կը գտնուէր:

Կը սպասէինք վայրկեանէ վայրկեան որ ոստիկանները գան դուռը զարնեն ու մեզ առնեն տանին՝ բռնու համար դէպ ի անապատը:

Մինչեւ լոյս այսպէս անհանգիստ, սարսափահար անցուցինք:

Հետեւեալ օրը իմացանք որ ձերբակալութիւնները թիւրիմացութեան արդիւնք են եղեր: Զինուորագրութեան համար բռներ են Հայերը, մինչդեռ ձէմալ փաշա հրաման րրեր է որ մինչեւ սեպտեմբեր Հայերը զերծ ըլլան զինուորական ծառայութենէ:

Այսպէս թիւրիմացութեամբ հարամ եղաւ մեր Զատիկը:

Բայց նորէն շատ ուրախ էինք: Մղձաւանջը անցած էր:

Ահա՛ արսորի առաջին Զատիկս:

ԵՐ. ՕՏԵԱՆ

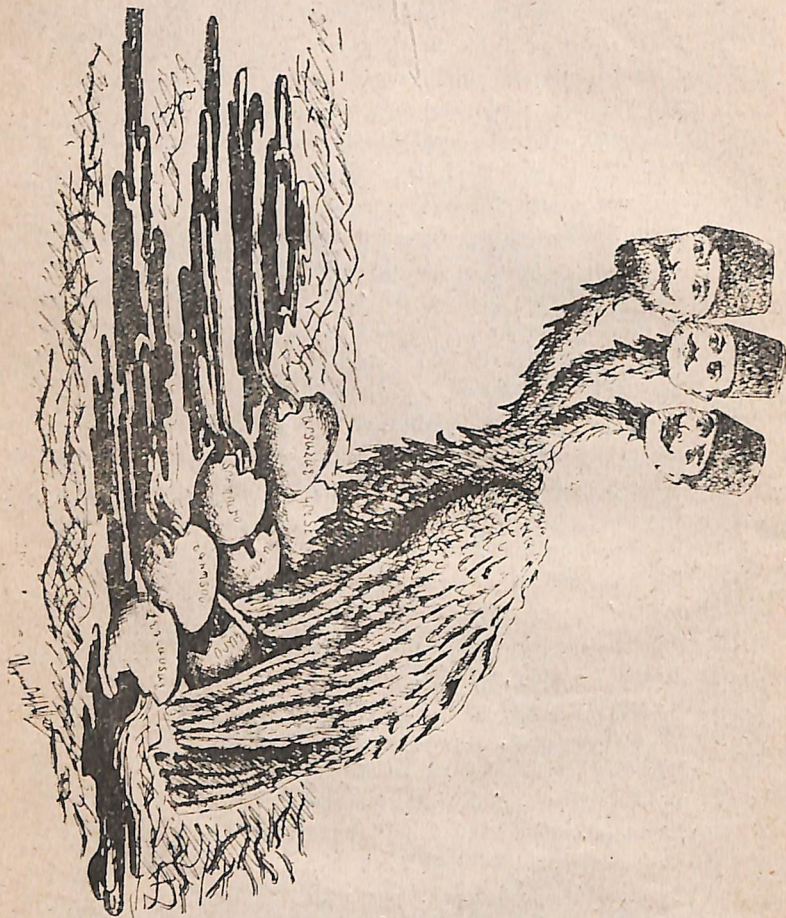
— Կան շատ կիներ որ կը կարծեն թէ հիւանդ են, վասն զի 60 տարեկան ըլլալով՝ կորուսած են իրենց գոյնն ու քարմուքիւնը...:

— Սիրոյ մեջ քսանամեայ տարիքին մարդ ժամը մեկ մղոն կ'առնէ՝ քսանամեայ տարիքին մեջ՝ ժամը 100՝ մղոն...:

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԱՍՕԹԻՆ ԿԱՐՄԻՐՈՎ...

Աւանդութիւնք, յանախ, ընդ երկար,
Կը փաստէ կարմիր հաւկիթին համար,
Բանն ա՛յն է որ Քրիստոնեայք բոլոր,
Մին՝ կաշկարսի, այլ՝՝ փռաքիւնոր,
Տեղ մը՝ սոխի չէօփ, ուրիշ մը՝ մելան,
Հաւկիթին պէս պէս երանգներ կուտան:
Բայց մեր ինչո՞ւն պէտք էր Քիրիա Մարին,
Կամ մեր դրացի Մասամ Գալիօթին,
Ուրիշ երանգ մըն ալ Մասամ Ռուպինէթ,
Ի՞նչ գոյն կը խառնեն կարմիր գոյնին հետ:
Ես կ'ուզեմ ըսել թէ Հայը ինչո՞ւ
Հաւկիթ կը ներկէ իր պատան գոյնով:
Սերունդներ բոլոր ու դարեր երկար
Հայուն հաւկիթին համար գոյն մը կար.
Իր արեան գոյնն էր, կարմիր, անսպառ,
Որ ներկեց զեփեփ, ծովեր ու անտառ,
Ներկեց սգաւոր Զատիկի հաւկիթներ,
Մինչեւ որ հեռու աշխարհէ՝ քաջեր
Եկան կեցուցին արիւնը Հայուն
Այլ եւս ցամաք չոր երակներուն,
Իսկ ա՛լ այս տարի Հայերն համօրէն
Կարկաչաշիով չըպիտի ներկեն:
Հայուն հաւկիթը, զիտէ՛ք, այս տարի,
Առանց ներկելու պիտի կարմրի.—
Ենովա՛ն որ, լուռ, ակամաստ մ'էր
Վիշօք օրերուն, անփոյթ, անտարբեր,
Ա՛յժմ տեսնելով թէ՛ Ուիլսոն, Նուպար,
Աւիստիս, Տիգրան խեղճ Հայուն համար,
Պիտի ըզգածուի Պատմիչն Զարի
Եւ ամօթէն ալ անուշ... կարմրի:
... Աստուծոյ Ամօթ—Կարմիր... է որ
Հայուն հաւկիթը պիտի կարմրի այսօր:

ՍԱՀԱԿ ՄԻՔԱՐԵԱՆ

Թէ ի՛նչպէս ճըլիս ելան

ԶԱՏԻԿԸ ՆԱԶԱՐԷԹԻ ՄԷՋ

(ՊԱՂԱՍՏԻՆԵԱՆ ԵՐԵՄՅԱՆՆԵՐ)

Նազարէթ ա՛յն պգտիկ քաղաքիկն է, ուր Յիսուս անցուցած է իր կեանքին մեծագոյն մասը (գոնէ այսպէս կ'ըսեն պատմագիրները) եւ հոն է որ իր աշխարհիկ հօր՝ Ս. Յովսէփի բովը ատաղձագործութիւն սովորած է:

Չեմ կարծեր որ այս պգտիկ դասախօսութեանս պէտք ունենայիք՝ Նազարէթի մասին զաղափար մը կազմելու համար, քանի որ ամէնքդ ալ ինէ աւելի՛ բարեպաշտ Քրիստոնեաներ էք անկասկած եւ ինէ աւելի՛ բան գիտէք Նազարէթի վրայօր...

Եթէ, սակայն, եթէ ինէ աւելին գիտէք, չեմ կարծեր որ ձենէ շատեր առիթը ունեցած ըլլան այցելելու այս Պաղեստինեան փոքրիկ քաղաքը, որը՝ հակառակ իր ողորմելի ոչընչութեան, աշխարհի ամէնէն նշանաւոր քաղաքներէն մէկն է համարուած, շնորհիւ իր մէկ Բնակիչին, որ կը կոչուի եղեր Քրիստոս...

* *

Անցեալ տարի, Օսմ. համբաւաւոր «Սինայի ճակատը»՝ ետ ետ քաշուելով՝ եկած կրթնած էր մինչեւ Նապլուս, առանց կորսնցնելու իր յաւիտենական ծիծաղելի մակդիրը, ինչպէս որ «Կովկասի ճակատը» դատապարտուած էր յաւիտենապէս «Կովկասաճակատ» մնալու, երբ սկսած էինք Սեբաստիան պարպել...

Եւ ընդհանուր բանականեղի եղած էր Նազարէթը, Յիսուսի քաղաքը, ուր Սիրոյ եւ Հաշտութեան մեծ Վարդապետը իր եղբայրասիրական քարոզութիւնները որոնած էր, եւ ուրիշ հիմա Փօն Լիման Զանաւէրս կ'արձակէր իր նարո-

լէռնեան հրամանները, որոնք վերջի վերջոյ զինքը մինչեւ Հայտար-Փաշա փութող ու փապուհ բշեցին՝ իր զոյգ մը շնորհալի աղջիկներուն հետ...:

Բաղդը ա՛յնպէս բերաւ որ, ե՛ս որ ձակատի առաջին գիծին վրայ մեռնելու դատապարտուած էի (ա՛խ, կիներ, կիներ, մարդուս գլխուն ի՛նչ փորձանքներ կը բանաք) շնորհօքն Սատուծոյ մնացի Նազարէթ՝ իբրեւ 17րդ Տէքօ ալայիի պարենաւորման պաշտօնեայ, եւ փա՛ռք տուի Աստուծոյ, Օր. Արքային, անունը չգիտցաց Հանրմիս, Պոլսոյ պատերգ. ատեանին եւլն., որոնք առանց գիտնալու եւ ակամայ՝ պատճառ եղած էին որ ես այցելեմ այս նուիրական քաղաքը, ուր Յիսուս իր պատանեկութիւնն ու երիտասարդութիւնն էր անցուցեր:

Եւ օրերով ու շաբաթներով, որ մնացի հոն, խորհնցայ ու երազեցի:

— Մարիամն ալ ճիշտ ասոնց նման աղջիկ մըն է եղեր, կ'ըսէի ինքնիրենս՝ տեսնելով այն Նազարէթցի գեղուհիները, որոնք բոսիկ ոտքերով ջուր առնելու կ'երթային Մարիամի աղբւրէն, եւ ինքնիրենս կը վերապրէի այն ժամանակը, ուր Յիսուս՝ Նազարէթի ժայռոտ լեռները կը մագլցէր՝ կիզիչ արեւին տակ քրտնելով:

— Հաւանաբար Յիսուս ալ սըռնց նման մարդ մըն է եղեր, կը մենախօսէի՝ ի տես մօրուսաւոր տեղացիի մը, եւ կը զարմանայի, կ'ապշէի թէ ի՛նչպէս այս խոպան եւ քարոտ քաղբէն ելած մարդ մը, կրցած էր ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին ընդունիլ տալ իր գաղափարները, ի՛նչպէս այդ բոսիկ մարդը կրցեր է տիրապետել երկու հազար տարուան քաղաքակրթութեան մը եւ պիտի տիրապետէ տակաւին ալ երկա՛ր:

Մենէ քիչ մը անդին էր Թափօր լեռը:

— Քրիստոս հոն կ'ելլէ, կ'աղօթէ եւ կը մտածէ եղեր...

կ'ըսէին մեզի տեղացիները, որոնք Քրիստոսի երկրին մէջ ծնած ըլլալուն համար մեծ պարծանք մը ունէին, հակառակ իրենց պարզունակ երեւոյթին:

Նոյնպէս մեզի մօտ էր այն գիւղը, ուր Յիսուս, հարսնիքի իրիկուն մը, ձուկը եւ գինին առատացուցեր էր հրաշքով...

— Ա՛խ, Յիսուս, ո՞ւր ես, կ'ըսէի անօթութեան վայրկեաններուս, չգա՛ս սա չոր հացիս հրաշքով քաթըք մը ստեղծելու...

Մեր դիմացն էր Նապլուսի լեռը:

— Աբրահամ՝ իր զաւակը Եհովային ողջակէզ ընելու համար հոն ելած էր... կ'ըսէին մեզի՝ դեռ երէկ պատահած ստոյգ դէպք մը պատմելու պէս:

Եւ ես կ'ըսէի ինքնիրենս.

— Աֆէրիմ Կալուօշ, որ աշունի իրիկուն մը Բերայի մէջ այդ ապուրը կերար եւ քեզի մինչեւ հոս աքսորեցին: Եթէ այդ ապուրը կերած չլլայիր, այս բաներն ալ չպիտի տեսնէիր կենդանի աչքով...

Դպրոցին մէջ սերտած Սրբազան Պատմութիւնս կը վերյուշէի հոն՝ իր ամէն դրուագներով, եւ երջանիկ էի...

Ամէն կողմ պատմական յիշատակ մը կար, ամէն անկիւն սուրբ պատմութիւն մը, ամէն քարի տակ քրիստոնէական յուշ մը...

×

Զատիկը մօտ էր, եւ անցեալ տարի անպատմելի երջանկութիւնը ունեցայ, Քրիստոսի Զատիկը տօնելու Նազարէթի մէջ, հո՛ն ուր Քրիստոս ապրած, շնչած, աշխատած, խորհած եւ խօսած էր...

Շնորհակալ կ'ըլլայի Աստուծոյ, որ իմ գլխուս այդ փորձանքը բերած էր, որպէս զի բշուելով, Զատիկը Նազարէթի մէջ տօնէի, ճիշդ ա՛յն վայրը, ուր Մարիամ երկնաւար

Մաղիկը հոտուրտաց..., — ինչպէս կ'ըսէր պատմութիւնը, —
եւ ուր հիմա խոշոր եկեղեցի մը կար:

Իրիկունը Նազարէթի Հայերս հաւաքուած էինք ընկեր-
ներէն մէկուն տունը: — Ամէնքս ալ զինուոր էինք, սպայ,
բժիշկ, թարգման..., բոլորն ալ Պաղեստինի ճակատը քըշ-
ւածներէն եւ ամէնքն ալ ծանօթ երիտասարդներ...

Եւ ճիշդ կէս գիշերին — երբ բաւական տեսութիւններ
բրած էինք արդէն զինուորական կացութեան վրայ եւ
ժամէ ժամ Անգլիացիներուն յարձակումին կը սպասէինք
եւ թնդանօթի ձայներն ալ արդէն մեր ականջներուն մէջ կը
հնչէին — յանկարծ սենեակէն ներս մտաւ մեր ընկերներէն
Տըթ....., պատկառելի եւ յայտնի բժիշկ մը, որուն անունը
թող տուէր որ չիշխմ՝ արտօնութիւնը առած չըլլալու հա-
մար, որ պաթանիէ մը կռնակը, տէրտէրի խալիփա մը
գլուխը եւ խնկամանի նման բան մը ձեռքը, մտաւ սենեակ
եւ սկսաւ երգել Ս Զատիկի արարողութիւնը...

Զայնակցեցանք ամէնքս եւ մեծ ուրախութեամբ եւ
հոն, Նազարէթի մէջ, 25-30 Հայեր, ակնդէտ սպասելով մօ-
տայուտ փրկութեան օրուն, երգեցինք.

Քրիստոս յարեա՛ւ ի մեռելոց ..

Նազարէթի Զատիկս երբէք չպիտի մոռնամ:

ԿԱՎՈՐՈՇ ՆԱԶՈՎՐԵՅԻ

ԿԱՆԱՆՅ ԵՒ ՍԻՐՈՅ ՄԱՍԻՆ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

— Մեռեալ սեր մը սպրեցնել ուզիլը, օրհուր անցնիլը կիցնել
յաւակնիլ է:

— Սերը կ'անցընէ ժամանակը եւ ժամանակը կ'անցընէ սերը
յամախ...

— Սերը ծիծաղներով կը սնանի միշտ...:

— Ոչինչ այնչափ երկո՞ւ է, որչափ ճշմարիտ սերը:

— ձեռարիտ սերը մաքուր է երբ արտին մեջ կը գտնուի եւ ոչ թէ
զգացումներուն...:

ԱՌԱՒՈՏ ԼՈՒՍՈՅ

Ի ԴԷՄՍ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ Ս. ԺՈՂՈՎՈՅՆ

(Եղանակով պէտք է կարդալ)

Առաստօս յուսոյ, աննահ ճառագայթ, առ ի Հայս ծագեա:

Բոյիտունի արդար, բոյիտաւ առ մեզ Հայս, յաւն մը մեզ հաճոյ:

Գորքի արդարութեան, զանալիք արա՛, զայցոս փոխան:

Դաւալի աշխարհի, դաւաճան բազմացն, դիւր մահու կնի:

Եղեալ միտքիւնդ, եղիւրցս խնամոյ, եղերոյ պաշտպան:

Զարդի Տիւրք օգնել, զարժան սփոխել, զաւաղացն Հայկա:

Էանան յանիւ, ելից մեր հոգիքն, Է մեզ արժանի:

Ընկալ մեր աղերս, ըլլալ մարդասեր, ըլլալ ողորմած:

Թագաւորի փառաց, թագաւորի գրած, թողիք մեզ Հայ աշխարհ:

Ժողովի բարեւայ, ժողովեալ սար մեզ, ժողովն Հայկազան:

Ի ձեռք Տիւրք հայցելիք, ի հաշտարեղ, իրաւանց պաշտպան:

Լեր կեանք մեռելոցս, յոյս խաւարեղոցս, յոյսանոյ ծով ցառոց:

Խորհրդոց ձեռոյ, խաւարն փարստոյ, խորհուրդ յուսաւոր:

Մալիք մեզ արեւ, ծագս Հայաստանեայց, ճնունդ փռն ծոցոյ:

Կենարար փրկիչ, կեցո՛ւ զկեռեալս, կանգնեալ գորեալ Հայս:

Հաճեալ Հայաստան, հաստատուն հիմոք, հիմնական կերպոք:

Զայնիւ աղաչելիք, ձեռոք պաշտպանիք, ձեռք՝ սուրբ ժողովոյ:

Ղաւբարի մեր յուսոյ, դիւալբարի ճարտար, դողեալ Հայս անհաղոյ:

Ճառագայթ փառաց, ճանապարհ մեզ ցոյց, ճեպել ի Հայաստան:

Միապիտ հոգւով, մեծ մեզ յաւազաս, մաքուր հարստան:

Յորժամ զայ փառոք, Հայ փեսայն կառոք, յիշեմ ձեզ սիրով:

Նորոգող նոր ազգաց, նորոգեաւ եւ մեզ, նորոգ զարդարեաւ:
 Շնորհաստ բարեաց, շնորհեաւ Հայաստանն, շնորհեաւ եւ Կիլիկիան:
 Ռաբխաճո մեզ, որդւոց փրկութեան, ոյր փամ եմք ի սուգ:
 Չար մշակողացն, չար սերմանց նոցին, չորացո զպտուղն:
 Պոչեմիսց մերոց, պոչ Հայ ջարդողաց, պոչ դաւաճողաց:
 Զուր շնորհեաւ առաս, ջեռնուշ ի հնոցն, ջնջել զկիսրոպսն:
 Ռեհիւրդ փաղցու, ոսաւ Հայոցս արքո՛, ոչսն ցոյց մեզ շուտոյ:
 Սեր ու մեղր քիլիկեա, սիրելի Հայաստանի, սիրոյ աշխարհին:
 Վասն զըքութեանոյ, փամս ողորմութեանոյ, վերսին կանգնիմք:
 Տեղացի ժողով, տուր մեզ յագնուշ, տիրական երկրեն:
 Բաբունք երկնային, բռնեա զաշխարհ մեր, բաւիցն նոր ազգաց:
 Յնծաւք փամս ձեր, ցնծացեք եւ դաւք, ցուցեք զարդարութիւն:
 Իւծեալք եմք ցաւօք, իւծեալք եմք հոգւով, իւսեցեք բարիս:
 Փրկիչ փոքր ազգաց, փութացեք փրկել, փութեալ Հայաստանն:
 Քաւիչք յանցաւորաց, քննեցեք դանիմք, քրքրիչք մեր տանգ...:

Ս. Պ. Նուպարի բարեխօսութեանը
 ընկալ զաղաչանս մեր եւ Ողորմեա՛:
 Ասացեալ ի Մեծի Վարդապետէ մերմէ:

ԿԱՎՈՐՇ ԱՐԵՂԱՅԷ

- Մարդիկ աւեկն օր կիները զրպարեկով կը յուսան վրեժ չունել, բայց աւելի դիւրին է 100 մարդ նուաճել քան մեկ կին...:
- Ուր որ սասանան չի երևար երբայ, իր տղը կիներ կը դրկէ:
- Կանայք պէտք չի որ իրենց դեմքին վրայ դնեն աւելի քան ինչ որ Աստուած դրած է:
- Բաղդի խաղ մըն է այն ամուսնութիւնը, որուն մէջ այր ու կին առաջուց չեն ձանկեցած զիրար...:
- Սիրոյ համար քաղաքում առաջին տեսարարը շողակ մը կ'երևի, Զրդը՝ մարգարիտ մը, իսկ Զրդը. արցունք մը...:
- Ապուշի մը գեղեցիկ աղջիկ մը տալը ինչի՞ կը նմանի: Թրեմիի մը վրայ վարդ պատռաստելուն...:
- Կան ամուսիններ. որոնց մեծագոյն արժանիքն է իրենց կիներ:

ՀԱՅԱՅՈՒՆԱԿԱԹՈՒԿՕՐՈՐԹ ԶԱՏԻԿԸ

Զարաշար կը սխալին ամէն անոնք, որոնք կը պնդեն թէ Քրիստոսը խաչը հանողը լոկ Մուշոնաչիներն են:

Եթէ քիչ մը խորհինք, ամօթով պիտի մնանք այս գաղափարին առջեւ եւ պիտի դառնանք յանգիլ սա ճշմարտութեան թէ բուն Քրիստոսը խաչը հանողները մենք Քրիստոնեաներս եղած ենք եւ կը շարունակենք ըլլալ, քանի որ անոնք. Մովսիսականները, անգամ մը այդ ապուրը կերան, մինչ մենք ամէն տարի կը կրկնենք եւ ըստ կրօնի՝ մէկ քանի անգամ:

Տարւոյն մէջ կաթողիկ տարրը Քրիստոս խաչը կը հանէ. կը թաղէ, կը յարուցանէ... Փա՛ռք ի բարձունս:

Քանի մը օր վերջ լուսաւորչականները զանգակները կը հնչեցնեն ի լուր ժողովրդեան թէ Քրիստոս կը խաչուի կոր... խաչուեցաւ եւ վերջապէս յարեաւ... Փա՛ռք ի բարձունս:

Անդին բողոքական ազգութիւնը ժողովարանի բեմէն պատուելիին միջոցաւ կը տեղեկացնէ իրեններուն Քրիստոսի խաչելութիւնը, թաղումը եւ յարեալը... Փա՛ռք ի բարձունս:

Եւ այսպէս - Զատիկը իր կարմիր պատմութիւնը զատ զատ կը սփռէ Քրիստոնեայ աշխարհին վրայ ու ամէն ոք զատ զատ կը տօնէ այդ աստուածային պաշտամունքը:

Ինչո՞ւ:

Այս ալճնադրական հարցին պատասխանը դեռ տրուած չպիտի ըլլար, եթէ ընդհանուր պատերազմը չի ծագէր, քանի եւ եօթը միլիոն մարդ չի զոհուէր, Վիլհելմի պետերը սախային էջուն ականջներուն պէս չիմային, Թուրքերուն... իշտէ գիտցածնուդ եւ տեսածնուդ պէս չըլլար, Թալաթ եւ Էնվեր ճիճօք չի դնէին, Ամերիկան ոտքով ձեռքով մէջ չիյնար, աշխարհիս մէկ երրորդը Հայուն չի տրուէր, Մարկոս

Նախնեան նապաստակի վախը մէկդի դնելով՝ ազատ Հայուն դատը պաշտպանելու չելլար եւ Հայաստանի առաջին համբոյրը . . . Մրմրեանը չըլլար:

Բայց բանն անանկ չեղաւ :

Ուիլսոն — Բէլմանսո — Ճօրնօ — Օրլանտօ դաշնակցութիւնը, որ ի Վէրսայ, ոչ միայն աշխարհագրական կաճերը եւ Ազգերու Միութիւնը ապահովեց, այլ եւ Կրօնականին ապրիլ երկնցնելով՝ այնպէս մը եղաւ որ այս տարի յամին 1919 թուոր Բրիտանականները միաձայն կը տօնեն Զատիկը, մէկ սիրտ մէկ հոգի, այնպէս որ Աստուածորդին իսկ հանգիստ պիտի ընէ անգամ մը խաչուելով. թաղուելով եւ յարութիւն առնելով ու բոլոր եկեղեցիներու զմբեթները մէկ անգամ պիտի գոռան . . . Փառք ի բարձունս յաւիտեան, յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն :

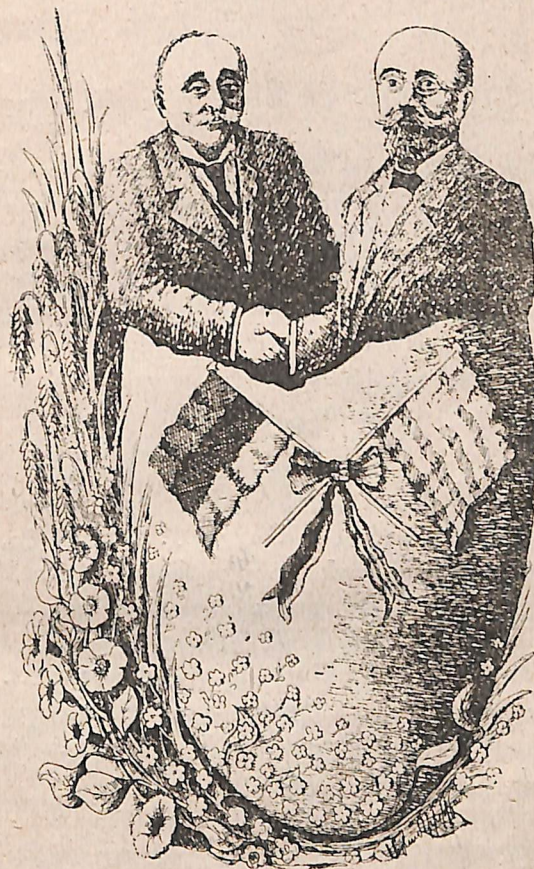
* *

Այս առթիւ անելորդ չեմ համարեր մէջ բերել հոս այս փոփոխութեան վրայօք ժողովուրդի տարբեր խաւերուն մէջ շրջող կարծիքները, գաղափար մը տալու համար թէ դիպւածաւ բոլորը մէկ հանդիպող Զատիկի տօնը եթէ ծնունդ տայ նոյնիսկ եկեղեցիներու միութեան . . . համմէ՞, ի՞նչ պիտի խորհի ժողովուրդը:

ԲԵՐԱՅԻ ՄԷՁ

- Բրիտոս յարեաւ ի մեռելոց, միւսիւ Կոմիկ . . .
- Օ՛, օրհնեալ է յարութիւն Բրիտոսի, Բարսեղ Էփ . . .
- Նասը՛լ մէմնուն օրտունուզ մը պու սէնէքի կարգադրութիւնտան . . . իշտէ պէօյլէ հէր իշիմիգտէ պէրապէր օլմար . . .
- Ներողութիւն, ես հիմա հայէվար կը խօսիմ կոր . . .
- Վայ, է՛յ ամբէրիմ, տէմէք աս ալ սրայի մտաւ, հապա՞ ի՞նչ տեղի կայ քի տաճկերէն կը խօսէիք մինչեւ հիմա . . .
- Լաւ, բայց շատ դժուարութիւն չէքիօրըմ, Բարսեղիկ . . .
- Արշըրսըն, բան մը չէ, եւ Նիքօլաքիտէ կէլիօր . . .

ՀԱՅ ԵՒ ՅՈՅՆ ԵՂԲԱՅՐԱԿՅՈՒԹԵԱՆ ԶԱՏԻԿ

Պ.Պ. ՊՕՂԱՍ ՆՈՒՊԱՐ ԵՒ ՎԷՆԵԶԷԼՈՍ

Թէ այս ատի Ս. Զատիկն Հայերը եւ Յոյները ի՛նչպէս պէտք է ճոճաւորեն զիտը:

- Խրիսթօս Աճէսի :
- Օրհնեալ է Յարութիւն Բրիտոսի:

— Օ՛ . . . Քրիստոս յարեաւ, Նիքօլաքի . . . :

— Ալիթօն անէսթի բիռիէ, բու բաթէ՞ . . . :

— Թիւրքնէ սէօյլէ քի աննայլմ, Նիքօլաքի, օղլում, պիզ սիզին իլէ բարտաշ օլտուք ամա, տահա լիսանը էօյլէնէմէտիք . . . :

— Մա պէն եէմին էթմիսիմ, թիւրքնէ սէօյլէմէմէք իցուն:

— Աղէկ ամա, Կոմիկ եալրում, նասըլ պիտի ընենք...

— Վալլահա, նէ՞ կիւնահըմը սագլայլմ, շուրտա իքի յուղէթ էրմէնիճէ սէօյլէյիմ տէյի տէյիշէճէք գաւտար թէնէնէտիմ . . . , պանա գալըրսա, Զատիկ պիր օլտուն, քիլիսէ պիրէշսին, Ֆազաթ հէրքէս աղնատըղը լիսանը սէօյլէսին...

— Էյ պու օլտո՞ւ մը եա՛ . . . , աա չըլլար, միւսիւ Կոմիկ...

— Պուտա պէօյլէ կիտսին տէ Հայաստանա կիտէրսէք օրտա բագարըղը ույտուրուրը . . . :

ԳԱՏԸ ԳԻՒՂ

— Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց . . . , ի՛նչպէս, տիկին, գոհ մնացի՞ք այս տարուան Զատիկը ընդհանուր տօնուելուն:

— Ինչո՞ւ չէ, սակայն կը յուսամք որ տեւական ըլլայ...

— Ատիկա կրօնաւորներուն գիտնալիք բանն է, տիկին, բայց ըստ իս անպատեհութիւն մը չիկայ կարծեմ . . . :

— Այո, բայց չեմ գիտեր թէ կաթոլիկ կղերը պիտի ուզէ՞ միանալ, ան որ եւրոպական հոգիեր կ'առնէր եւ ինքզինքին թէեւ Քրիստոնեայ, սակայն միշտ թրքահայութենէ տարբեր հոգիեր մը կ'ուզէր տալ իրեն, բնական է ժողովուրդըն ալ նոյնը պիտի խորհի . . . չէ՞:

— Այո, ես ալ ձեր կարծիքէն պիտի ըլլայի, եթէ երբէք Ուիլսոնի պէս երկաթեայ ձեռք մը եւ պողպատէ կամք մը չի ճնշեր աշխարհի վրայ . . . :

— Կրօնականի՞ն ալ . . . :

— Եթէ նաբոլէոն մը Բաբը մարմնաւորապէս իր ոտքը բերաւ, ինչո՞ւ չէք հաւատար Ուիլսոնի մը, որ կրնայ անոր

կամքը իրեն հպատակեցնել ի փրկութիւն մարդկանց: Ի խաղաղութիւն աշխարհի եւ ըլլայ թող ի հեճուկս կղերականաց:

ՍԿԻՒՏԱՐ

— Իմացար, Լուսիկ հանրո՞, աա տարի Զատիկը բիւթիւնս մէկ կ'ընենք կոր եղեր . . . :

— Հա՞, Յուսէփ աղան ալ անանկ ըսաւ, չօք շէյ... էյ աա նասըլ կ'ըլլայ . . . :

— Հիչ բէք թէմիզ կ'ըլլայ. զաթը ի՞նչ ըսել է հէմ Քրիստոնեայ, հէմ գատ գատ Զատիկ:

— Էյ Հոռմընե՞րը . . . :

— Քուկին ալ տէրող Հոռմըներն են... իշտէ անոնք ալ:

— Քաթօլիկնե՞րը . . .

— Բիւթիւն . . .

— Բոթնե՞րը . . .

— Բիւթիւնն ալ, բիւթիւնն ալ . . .

— Երկու աչքդ չելլայ, աա ո՞վ սահմաներ է աճապ, հոստեղի Եւրոպացիները ասանկ ուզեցին . . . :

— Զիյտեմ . . . :

— Անանկ ըլլալու է. անոնք ինչ ճին ֆիքիրլի են քի... մախսուս ըրած են քի, չէ՞ մի որ աա օրերուն տապանճա բաթլաթմիշ կ'ընեն . . . , իշտէ անոնք ամէնքը մէկ ըլլայ տէ, երեք օր օղրաշմիշ ըլլան, լմննայ կատարի . . . :

— Ես քեզի բան մը ըսեմ, քուրուկ, տուն եաման տիրւումաթ բան ես . . . քա ո՞ւրկէ ուր խելք ըրիր, երէկ գիշեր մենք սիւրիւ մը նստեցանք տէ պիր միւմքիւն կայանք մը չի կրցինք տալու, էն սօնը Լեւոնա կէնէ քիչ մը մօտեցաւ քուկինիդ տէ ըսաւ քի, Զատիկը մէյտեղ ընելնուս ասըլ սէպէպը Ինկիլիզին զրուցըներուն խումանտարը չիկա՞յ, անունը միտքէս ելաւ . . . սա չէօրէկին մէջը կը դնեն քի խապառմիշ ըլլայ տէյի նէ . . .

— Հա հասկցայ . . . հալէպի . . .

— Հա իշտէ Հալէպի է, Մահալլէպի է, իշտէ ան զուրցած

ըլլայ քի, հիմա վաճառականութիւնը խրդ առած է, զրոթ զրոթ աօն է, կիրակի է տէյի խանութները գոց չըլլան, իշտէ ամէնը մէկ Զատիկ ընեն, երեք օր գոցեն վէստէլամ . . . :

— Եյ ատ ալ խելք մըն է, ֆախաթ ես մէյ մը մեր տաներէցին պիտի հարցնեմ նայիմ ան ի՞նչ պիտի ըսէ . . .

— Էօթէրսէ էյի տիւտիւկ . . . :

* *

ՍՍՄԱԹԻՍ

— Աշկ օլտուն, պապա Ամէրիքա . . . ամ տա եաքըշը, սիլահ տա . . .

— Էյ խաչոր անանկ աշկ օլտուն քի՛ աշկօլտուն . . . :

— Տեսա՞ր քա հէրիֆը ինտո՞ր իւմիւմ տիւնեան քինէտ ընելէն ետքը, աստար տարուան Զատիկը բիւթիւնը մէկ բերաւ կապեց . . .

— Հապա ո՞վ ըրաւ, որի՞ն հաթտին էր մնացեր քի Պապականներուն հետ Զատիկ ընէր, թամամ . . . :

— Քեզի բան մը ըսե՞մ, ասկէ առաջ Ամէրիքան կ'ըսէին նէ իշտէ գիտե՞ս եա, մինակ մեղաց տոպրակցու խումաշ կը հասկնայինք, հիմա գլխերնուս վրայ կը բռնենք կոր . . . :

Նոյն ատեն փողոցէն տաներէց քահանան կ'անցնի :

— Հա՛, տէրտէրը կ'աննի կոր իշտէ, թըր թըր թըր, գուզում տէրպապա, քիչ մը վեր կուգա՞ս . . . :

— Անօթի եմ, օրհնած, երէցկինը ինծի կը սպասէ կոր . . . :

— Հինգ թաքիկէ, տէրպապաս . . . :

— Ողջոյն ձեզ, Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց . . . :

— Օրհնեալ է յարութիւն Քրիստոսի, քա գուզում տէր պապաս, Միրկէլ աղային հետ որ սահաթ է միւհատէլէ ունինք քի, աս տարի Զատիկը ո՞վ սէպէպ եղաւ տէ ֆրէնկը, գաթօրիկը, հոռումը, հայը, բիւթիւնը մէկ եկան . . . , աճապ Ամէլիքանին ֆապուիքաթօն է. սա ո՞ր է Ալլամանին պըյըխները տիպը խօթեց նէ . . . ամօթ է ըսելս, հեռու կարգէդ . . . , բէք խըռս ունիմ տէ . . . :

— Զէ, օրհնած, չէ. աս գործին մէջը խասա, ամէլիքան

չիմոնար, ըսաւ Տէրպապան, որ գացած տունը օղի հրամցւած ըլլալով՝ զուլար տաքցուցած էր. աս բանը անանկ յարմարեցաւ որ օրացոյցին պուռնը փոխուեցաւ եւ աս տարի ասանկ եկաւ . . . :

— Պատճառը ի՞նչ է, տէր պապա . . . :

— Եօռումա պէ տէրտէր, կէլ պիր թանէ չազ պազայրմ:

— Աղէկ ալ ըսաւ Մերկէլ աղան, Զատիկ մըն է պիտի ընենք, մէկտեղ է եղեր, զատ է եղիր, մեզի՞ ինչ . . . :

— Եյ չէ ամա, տէր պապա, մի գուրցիր, ասոր աստեղը ուռումիգտէն բան մը ըլլալու է քի տուն ալ չիտես կոր . . . :

— Իշթէ պուռնը ասանկ բերաւ ըսի, օրհնած . . . :

— Քա ճանրմ, երկու հեղ է որ լախըտուն կ'ընես կոր, պուռնը ի՞նչ է . . . :

— Պուռն տէյի երկինքին, աստղերուն, երլտըզներուն շարժումներուն կ'ըսեն, օրհնած . . . :

— Հա իշտէ, կէնէ իմ խելքս, կէնէ իմ խելքս . . . , չէ՞ մի քի Ամէրիքային պայրախին վրայ ալ երլտըզներ կան . . . իշտէ կէնէ ան է ընողը, կէնէ ա՛ն . . .

Այս գիւտին վրայ Տէրպապան օղին կոնծելէն վերջ շուարումէն մեզի մը չառած կը մեկնի եւ երէցկինին հասնելով կէս նուիրական այտերուն վրայէն կ'առնէ իր մէզէն . . . :

* *

Այսպէս, սիրելիք, այս Զատիկին, ազատ լուծէն Տաճիկին, հայ, յոյն, կաթոլիկ, անմէկին, ինչպէս տղայ, ծեր, մարդ, կին, հինգ դէ. տալով հաւկիթին մէկ հատիկին, ինչպէս հեօհեթ մըն ալ չեօրեկին, բօթըգալին՝ զին կրկին, չի խորհելով անհարկին, միշտ մտխելով ի հարկին, պիտի գոչեն միաձայն ՓԱՌՔ ՄԻԱԶԵԱՆ ԶԱՏԻԿԻՆ :

Լ Ի Լ Ա

ՈՒՐ ԻԳՆԱՏ ԱՂԱ ՆՈՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԿՐՔՂԱՆԱՅ

Ընտանիքի պատուական հայր Իգնատ աղան. սեղանին գլուխը անցած, Պարպա Թանաչի պատմական կապելան, եւ ըստ իր վկայութեան՝ վեցերորդ շիշը նորոգելու հրամանը տուած էր:

— Ինչո՞ւ ուշ մնացիր, Երուանդիկ, հարցուց յօնքերը խոժոռելով, կէս ժամէ ի վեր կը սպասեմ կոր: Ասանկ կարեւոր օրեր ուշ գալ չըլլար, ազգին գործերուն վրայ երկար բարակ տեսնուելու է:

— Հարանձնի փողոցը դարձուցին ինծի:

— Նորէ՞ն վէսիքա կը հարցնեն կոր:

— Չէ՛՞ ճանրմ, Կարապետ աղան Նիրօլիին է եղեր, եկուր շունչ մը առ ըսաւ:

— Քանի՞ հատ նետեցիր:

— Քառասուն հատ մը:

— Ախորժակդ տեղն է եա: Չգէ քի հարցնելս ապէս է: Եւ շիշերը սկսան յաջորդել իրարու:

— Երուանդիկ, զիտես եա, զիշեր ցերեկ միտքս կը չարչարեմ, մեր խեղճ ազգին խեր մը ընելու համար: Քենէ բաժնուելուս, ճամբան ալ նորէն կը մտմտայի կոր. խորհուրդ մը միտքս ծնաւ. խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ:

— Պատմէ՛ նայինք, Իգնատ աղա:

— Առաջ սա շիշերը նորոգենք:

Շիշերը եկան:

— Սա ո՞ւր է, հատ մըն ալ Պէյազիտի մէյտանը կայ, փատէ թնդանօթ մը, հասնողը չիվի մը կը գամէր եւ կարողութեանը չափով նուէր մը կուտար, մե՞նք ինչու ասանկ բան մը չընենք: Ամմա հիմա զինադադարի, խաղաղութեան, զինաթափութեան ատենն է, թնդանօթ չըլլար, անոր տեղը խոշոր, ամմա շատ խոշոր Ֆիչի մը, որ ծորակ մը պիտի ունենայ: Տիւզ կամ մասթիքա, խնդիր չէ, լեցուած պիտի ըլլայ մէջը: Գաւաթները երկու տեսակ. մէկ ոսկիէն վեր տուողները եալորզըլ գաւաթով պիտի խմեն, անկէ վար՝

մեր սա գաւաթներովը: Կէս ոսկիէն վար չպիտի առնուի: Հաշիւ ըրի որ աս Ֆիչին եթէ հարիւր հազար գաւաթ առնէ, էն քիչը ազգին երկու երեք հարիւր հազար ոսկի շահ մը կայ:

— Տեսա՞ր մի ամէնէն գործնական խորհուրդը: Անցիր երկու հարիւր հազարը, միլիոն ըսէ:

— Հէմ ալ բերանին կանուշնայ, չիվի գամելէն ի՞նչ կ'ելլայ: Տահան կայ: Փատէ թնդանօթը չիվիներով երբ կը լեցուի՝ տեղ չի մնար կոր նոր չիվի գամելու, պաթալ կ'ըլլայ կոր. մեր Ֆիչին պարպուելուն պէս նորէն կը լեցուի:

— Ինչ որ հասոյթի մշտական աղբիւր մը ըսել է:

— Անկէ ետքն ալ, խօսքը մէջերնիս, մեր դատին ալ ծառայած կ'ըլլանք:

— Հայաստանի անկախութեան դատին:

— Չէ՛՞ ճանրմ, օղիի սէրը եւ ճաշակը տարածելու: Հիմա ինտո՞ր իմացնելու է աս խորհուրդնիս Մեծն Պօղոս Ա.ին:

— Մեծն Պօղոս Ա.ը ո՞վ է: Ատանկ հայրապետ չունինք:

— Ամօթ Երուանդիկ, ասիկա չվայլեցուցի բեզի. Նուպարիկին համար եմ: Մեծն Պօղոս Ա. կոչուելու է մեր նոր վեհապետը:

— Մեծն Պօղոս Ա.ին ներկայացնելու հարկ չկայ, խորհրդակցական ժողովին կ'իմացնենք: Ո՞ւր պիտի դրուի ամա Ֆիչին:

— Պատրիարքարանը չըլլար:

— Չըլլար, պաշտօնական տեղ է:

— Գտայ, Երուանդիկ, Ղալաթիոյ եկեղեցիին բաՏը, ամէնէն յարմարն է: Ղալաթիան զաբէն գինետուններուն ետեւն է: Անկէ ետքն ալ՝ ըրածնիս գինեպանութիւնն չէ, հարազատ խաղողէ օղի, մաքուր եւ պատուական:

— Գաղափարդ ալ պատուական է, ըսի՝ չկրնարով զսպել հիացումս՝ իր այս նոր եւ բարերար խորհուրդին համար, եւ շիշերը նորոգուեցան, խմելով կենացը բնտանիքի պատուական հայ Իգնատ աղային, որ այսբան սիրտ կը հատցնէ մեր ազգին համար:

ՆՈՐ ԳԼԽԱՐԿՆԵՐ

Ամէն օր Բերա եւ կամ թէ այլուր
Կը տեսնեմ նոր նոր գլխարկներ անյուր
Մեր օրիորդներուն մագերուն վրայ՝ ծուռ,
Գլխարկներ համակ կրակ, շանթ եւ հուր...

Մէկը գրեւ է գլխարկին վրայ.—
«Կեցցէ՛ Կիլիկիա, դէպ ի Կիլիկիա».
Մինչ շոտորի մ'հետ կը խմէ պիտա,
Ու կ'երթայ դէպ ի ... Բարակօնիա:

Միւսը գրեւ է խոտը մ'. — «Հայաստան»,
Որուն շաւ շաւեր համբոյրներ կուտան.
Զի Հայաստանն է դրախ», բուրասան,
Դրախ՝ կործանող Աղամն ու Եւան:

Ուրիշ մ'ալ անա գրեւ է. — «Մասիս».
— Ահ, օրիորդ, քսի, շա՛ն պիտի մրսիս,
Մասիսն է ձիւնոտ, փաթրուէ միսիս
Ես ըլլամ Իսիս ու դուն Օսիրիս:

Չորրորդ մ'ալ անա մեծ լեռն «Արարաց»,
Մինչ հասակ մ'ունի հագիւ տար մաս ..
Արարացն ունի, օ՛, հանքեր առաս,
Ծաղիկ ու պրտուղ, անրիծ, անարաս:

Իսկ հինգերորդ մ'ալ անա «Միութիւն»:
— Միանանք, կ'ըսեմ, օրիորդ, ես ու դուն,
Ահ, մենք երկուսնիս բուն կամ թէ արքուն
Երգե՛նք ու երգենք, երգե՛նք միութիւն:

Ահա ուրիշ մ'ալ որ գրեւ է «Սեր»:
Այս անոյշ բառը, ահ, ո՞վ չէ լրտեր,
«Սեր»ը հաւեցի, վրայէն ալ սեր,
Տեսայ որ տղիս վախճանն է հասեր:

ՆԱՀԱՊԵՏ ՔՈՒՉԱԿ

ԶՈՐԱ ԶԱՏԻԿՆԵՐԸ...

Գիտէ՞ք, ո՞վ Համաձայնական զօրքեր՝ Յամաքներու եւ Ծովերու, թէ ի՞նչպէս սպասեցինք ձեզի չորս տարի ամբողջ — չորս դար —, ի՞նչպէս տրուեցին մեր սիրտերը, ի՞նչպէս թունդ եկան մեր հոգիները ձեզի համար: Չեր ամէն մէկ յաջողութիւնը մէկ մէկ տօն էր մեզի, իսկ ձեր է՛ն պզտիկ անյաջողութիւնը՝ ամէնէն մեծ սուգը մեր սիրտին: Գիտէ՞ք այս բանը, ո՞վ Համաձայնական զօրքեր՝ Ծովերու եւ Յամաքներու:

Ո՛չ մէկ մայր չէ սպասած իր սիրասուն զաւկին, ա՛յնպէս՝ ինչպէս մենք սպասեցինք ձեզի, ո՛չ մէկ նշանած՝ իր նշանածին, ո՛չ մէկ կին՝ իր ամուսնին, ո՛չ մէկ սիրահար իր սիրուհիին: Խենդերու պէս, յիմարներու նման սպասեցինք ձեզի: Գիտէ՞ք ասիկա, ո՞վ Համաձայնական սիրելի զօրքեր՝ Յամաքներու եւ Ծովերու:

Երբ Տարտանէլը կը ռմբակօծէիք, ի՞նչ ցնծութեամբ կը բաբախէին մեր սիրտերը: Մենք ալ ձեր ռումբերուն մահուանը ենթակայ էինք, բայց մենք թո՛ղ մեռնէինք եւ դուք ներս մտնէիք:

— Այսօ՛ր պիտի մտնեն... վա՛ղը...

Իսկ երբ Վոսփոր սկսաւ ռմբակօծուիլ, այն ատեն մեր յոյսերը, որ պահ մը մեռած էին, դարձեալ կենդանացան.

— Ասկէ պիտի մտնեն, կը փափայինք եւ ուրախութեան արեւներ կը փայլատակէին մեր աչքերուն մէջ:

Երբ ռուս-հայկական բանակը մինչեւ Սերաստիոյ մօտերը առաջացաւ, այն ատեն աչքերնիս դարձաւ դէպ ի այդ կողմ.

— Կերուի այդ կողմէն պիտի գան, կ'ըսէինք եւ կը մաղթէինք ձեզի տեսնել Չամլըճալի բարձունքին վրայ:

Սակայն, աւա՛ղ, դուք չեկաք ո՛չ հիւսիսէն, ո՛չ հարաւէն, ո՛չ արեւելքէն, ո՛չ արեւմուտքէն, եւ մենք, գազաններու ճիրանին տակը, մահուան սուգը կրեցինք ամբողջ չորս տարի...

Բարի՛, հազա՛ր բարի եկած էին ձեր ընդծովեաները, որոնք ամէն րոպէ մեր կեանքերուն ալ կը սպառնային: Բարո՛վ, հազա՛ր բարով եկած էին ձեր օղանաւերը, որոնց ի տես՝ զետնին տակերը կ'ապաստանէինք, իրարու ակամջէն փափաջով հրճուազին.

— Մերիններն են, մերինները...:

Որչա՛փ շիտակ է եղեր որ մարդ՝ իր սիրածին ձեռքովը մեռնի՛ն ալ երջանկութիւն մը կը նկատէ:

Նման այն բարեմիտ Վանեցիին, որ Քիւրտին սօփային տակ կ'իյնար անկենդան, իր վերջին մրմունջովը հարցնելով՝ «Իճկիլիզիճ կեմիները մրսսա՞ն», մենք ալ կը մեռնէինք՝ գիշեր ցորեկ ձեզի երեւակայելով:

Նազարէթի մէջ, թնդանթներուն քաղցրալուր ներդաշնակութիւնը կ'ունկնդրէինք՝ Պաղեստինի ճակտէն, եւ կ'ըսէինք իրարու.

— Յառաջացեր են, կուգա՛ն կոր...

Իսկ Հայիթայի մէջ, ամէն օր ծովուն դիմացը կը կայնէինք ժամերով՝ ջանալով Միջերկրականի հորիզոնին վրայ նշմարել ձեր վեհափառ զրահաւորներուն ծխնելոյզներուն բարակո՛ւկ մուխը...:

Իսկ, Չանդըրըի մէջ, մեր ամէնուս վախն էր թէ՛

— Պոլիս պիտի մտնան եւ մենք հոն չպիտի ըլլանք:

Բայց մեր այս չորս տարուան հանապազօրեայ սպասումին մէջ Չատիկներն էին, որ ամէնէն աւելի խորհրդաւոր յոյսերը կը ներշնչէին մեզի:

Ըսէ՛ք տղայութիւն, ըսէ՛ք աւելորդապաշտութիւն, Զատիկը մեզի տարօրինակ լուրեր կը բերէր՝ Աժանա Թաթաւլայի աղբիւրները ամէն ատենէ աւելի յորդառատ հոսեցնելով: Ինչո՞ւ էր, չգիտեմ. Զատիկը մօտենալուն պէս մեր ալ յոյսերը կ'աւելնային:

Զատիկը, իբր արտասովոր եւ հրաշալի օր մը Քրիստոնէութեան համար, եւ մանկական առաջին տպաւորութեանց ներքեւ, այդ օրը Հրաշքի մը կը սպասէինք: Կը սպասէինք որ այդ օրը, Յիսուս, որ մեռնելէն երեք օր ետքը յարութիւն առաւ, յանկարծ ցոյց տար իր մեծութիւնը հանուր աշխարհի՝ իր բոլոր թշնամիները ջախջախելով:

Քրիստոսի ժամանակակից առաջին Քրիստոնեաներն ալ չէին սպասեր միթէ որ Աստուածորդին յանկարծ զինքը կապող շղթաները փշրէր եւ ցոյց տար Փարիսեցիներուն թէ ինք իրա՛ւ իրա՛ւ Մեսիան է...

Կը հաւատայինք ամէն Զատիկին որ այդ Զատիկին անպատեառ Մեծ Բա՛ն մը պիտի պատահէր եւ հրաշքով ազատէր պիտի մեզի, որով կարենայինք երգել.

— Ովսաննա՛, փա՛ռք ի բարձունս...

Ինչո՞ւ Զատիկին եւ ո՛չ Ծնունդին, երբ այս վերջինն ալ մեծ տօն մըն է.— Զգիտե՛մ, բայց մենք Զատիկէ՛ն կը սպասէինք այդ Հրաշքը, եւ ո՛չ Ծնունդէն կամ Աստուածայայտնութենէն, ո՛չ Վարդանանցէն, ո՛չ ալ Ս. Յակոբէն:

Չորս սեւ, սեւի սեւ եւ կաս կարմիր, արիւնագոյն Զատիկներ անցուցինք Իթթիհատեան րէժիմին ներքեւ, եւ ամէն տարի Զատիկը մօտենալուն, կ'ըսէինք իրարու.

— Ա՛լ մինչեւ Զատիկ ամէն ինչ վերջացած կ'ըլլայ...:

Մեր ամէնուս փափաքն էր որ Զատիկին առտուն Համաձայնութիւնը հրաւճով Պոլիս մտնէր եւ այն հաւատքը ունէինք որ Դաշնակիցները այդ օրը ատանկ սիւրփիւր մը պահած էին մեզի...:

Ուրիշ ո՛րեւէ օր Պոլիս մտնելին մեզի այնչափ չպիտի երջանկացնէր, որքան Զատիկի առտուն, Քրիստոսի հրաշափա՛ռ յարութեան հետ...:

Բայց Զատիկներ եկան եւ անցան, եւ, աւա՛ղ, Համաձայնութիւնը այդ Զատիկներէն ո՛չ մէկէն օգտուեցաւ՝ քրիստոնէականի զո՛ւ սր քեաքրով մը Պոլիս մտնելու համար:

Եւ զիտէ՞ք թէ ասկէ ո՛վ տուժեց ամէնէն շատ.—

Քրիստոնէութիւնը:

Որովհետեւ, եթէ Համաձայնութիւնը, Զատիկի առտուն մը, շունդալից եւ հրաշափա՛ռ, Պոլիս մտած ըլլար, մենք այսօր աւելի՛ ջերմեռանդ Քրիստոնեաներ դարձած պիտի ըլլայինք եւ աւելի խանդով պիտի երգէինք.

— Հայը յարեա՛ւ ի մեռելոց... Օրհնեալ է յարութիւնը Հայուն:

... Սակայն, ո՛վ սրբապղծութիւն, կը մոռնամ թէ Աստուած այսպիսի արհեստական միջոցներու պէտք չունի՝ Իր Մեծութիւնը ապացուցանելու համար, եւ սատիկ կը վըշտանայ, երբ Իրեն հաւատարմ համար մարդկային պայմաններ դնենք Իրեն:

ԿԱՎՈՐՇ

Ս Է Ր Ը

— Ո՞րն է ճշմարտագէտ գեղեցիկ օրիորդը.— Այն որ իր գեղեցկութեան տգիտութիւնն ունի:

— Ո՞րն է այն կինը, որուն Սէրը բնաւ պատրանք չունի.— Մայրն է միայն:

— Ո՞ր համբոյրները չեն մոռցուիր.— Սիրուհւոյ մը առաջին և մօր մը վերջին համբոյրը...:

— Կանանց սիրտը խոր վիրապ է:

— Խոտէ շինուած այր մը՝ ոսկիէ ձուլուած կինէ մը աւելի կ'արժէ:

— Ուղղկանց հիւանդութեան գլխաւոր պատճառն ի՞նչ է.— Նախանձը...:

— Շպարւող կիները վարդագոյն կը կրեն իրենց երիտասարդութեան Սուգը...:

— Շանսը յաճախ կը նմանի այն հարուստ և մսխիչ կիներուն, որ կը կործանեն այդ տունը ուր հարուստ օժիտ մը բերած են...:

— Եթէ չարութիւն մը կիներու կողմէ գործուի շուտ և հեռուն, կ'երթայ...:

— Առանց կնոջ տունը, առանց հոգիի մարմին մըն է...:

ՀԱՅ ՊԱՌԱԻՆԵՐՈՒՆ

ԶԱՏԻԿԸ

Իշխմունեա.— Էյ, ֆուռուկներս, Զատիկ Զատիկ իշտ սև սկուզայ կոր:

Հոռուի.— Իրաւ է, աւօր Զարգարար է, փաղուշնեւ տնիկն ալ Աւագ շապտու աւա, ըսել չըլլայ. տեղեւալան պակն մանրուն մնացած եմք:

Էխսաբէթ.— Քաւ ստ ինչ կիւնան շախտոսքներ է քի կ'ընէք կոր, փառք յիսմք որ աւղ սեղիւ, առանց մեղաց, հեւ ալ ֆեհրսիպնեւ մը Աւագ սաւալուն օրերուն արժանի ըրաւ: Մէջ մը միտուշնիս պիտէք օր, անցած տարի աւ փախիքները ինչ սեւ օրերուն մէջ էինք: Օրախ յօճախներէն աւկերուքան մէջ շնունդը պայիւրները յարիւմիշ կ'ըլլային կոր, երաւք քարաւներուն շաւքը՝ փարկիւններուն, մանկուսներուն մէջ վերանէ կը հաշիւն կը մնային կոր, ո՞ր մէկ կ'եղարիւն, ո՞ր մէկ սիւրս կոտորուն հաշիւնիս ըստ: Ատմէ մոռցաք: Հիւսմունք է եւ, հազար փառք էլնաւորիս, հիշ չեմք՝ մերին ճեղքներուն ջուրման ծաւալման ֆաշեղուն խաւանը հիւստ է, օրաւորս սերպասներուն մը կայ, չորսդիւն ինկիւնի, փաւսաւորի, քաւանի աւկերներ շնուն, զոյալը կ'եղներն օր ըստ եւ՝ ետդանի պէս ծովերը կ'օրմիւշ ըրեր եմ: Ատմէ սեղ զեւք սեփա, իսպաղ ինկաւ, ճիւղմիւշ, պարօք, քիւստո, սօփաւ: Տանմ ինչ կ'ուզէք:

Կարենի.— Քաւ էն պիտի պակն մոռցար ըսելուն. հապա՛ մերին Հայաստանը իշտ Պօղոս փաշան, հապա՛ Վեկնիկեղօսը, հապա՛ փարկիւններն եկող մերին ճեղքան պատիրաւք:

Էխսաբէթ.— Իշտ տար հաւաւ կը գորցեւ օր հազար

փառք սակսի՝ շէնք շնորք խոստովանանքն իս ըրանքի՝ սուրբ
խաղորդութիւնն իս առնենք:

Իշխօնեաւ.— Բաւս գործածներն իս առնենք ալ հախըր եւ
անաւ, իսինքն ըստ իս պաշխա պան եր, տոք ետորը հասկցաւ:
Սանքի եւ ըստ ի՞նչ իս կոր քի, պաշխա վախիքներ Զատիկ օր
ըստինքն ի՞նչ յորդիսն հազար շէնքի պէտքով պէտքեքով իր ընտր:
Հաւիթը, փաստուն, շիտիւնը, սանաթիւնը, չորեքները,
խաղիսանի քանակները, միտեա տօնասիւնները, իսսկիսին իսսայ
պարիսին, ըստանա քառնուսիները, ժողովները տօնա խաղիները,
որ մեկը հաւերն: Հիւսանք օր ըստինքն ի՞նչ պոնեա եւ ծառք
իր մնայ կոր, առնեն պանե մանուն, առնեն պան կրակի գին,
եւ պոնեա տաւա տայներ:

Մարեքնէ.— Իշխօնեաւ, իսսորք չի մնայ անաւ, ինքի ա-
նանկ կուգայ քի տուն տաւա սանկընա կոր մը տախընքի ըրեր
եւ, ինքն օր հարցունքն ըրաւ եւ, տաւա պանեք, ախար-
քիս եւ ինքն վախիքը պիտի տաւ մը փարսքով ի՞նչ ըրաւ, եւ
ալ, օրն օրնա կանաք մարդն քեզն ետնաւն չի կրնար ը-
րաւ: Հաւի Իսրայէլին տախիքը տնքա օր, առնունք ըրաւ,
հայ գեղիսին մը տունը չաւախի կացեր եր եւ, եկաւ մախը
օր, տուներն ալ մի փարսքն ունենալով մեքեք, գործիսն կեր-
պունքն՝ լուսնի տանք ինքն՝ քառնի պարիսի եւ եղեր, հաս-
կըքն հիւս:

Էխսաքէթ.— Պօլ ըստընքները ձգեքք ի՞նչ կոր մը առ-
կանքի ինքն տոք: Աս ըստընքներն եկիք վաղ տնքի եւ,
տաւան օրնա մեք պօյօյնիս մեքեք մեքի չի մեքեք, եղանք
կեքեքին իստանաք ընենք, աղքատն աղքատ օրնա մեքեքով
օրնա իս օրնա:

Կարեքնէ.— Ետա, Էխսաք:

Էխսաքէթ.— Ետեքք հիւս ինքն ի՞նչ կ'ըստ: Զատիկի միտասի-
պէքով, եկիք իստ մեք ընենք հաւաւ քերքիսի մը խառնք

ընենք: Մեքեք պաշխա ետնա ի՞նչ տնքի կ'ըստ, Իսրայ-
էլին ինքն հարք քի՝ տաւա ծառքն տաւա պաղնիս իստ-
պէն զանքն զանքն քիտքեքով ի՞նչ, տնքի տօնաւ, Հաւի
Էրպիւր, Պարտեք Արեւաւ: Ասիս եղաւ մի: Հիւսանք կե-
րպունքներն քերքիսի տնքա ի՞նչ մեքեքն փաղաւն ըրանք:
Ինքն՝ օխաւք տալ ըրաւ:

Կարեքնէ.— Զատնեքի մը պօլ փաղ:

Իշխօնեաւ՝ Օխա մը տաւաւիս քաւա:

Հորնի՝ Տաւ հաս լուսն տօն:

Արեւաւ Պօլ ըստնա քառնուսիս՝ գեղն, քաւի,
քերք, քաղք տաւ:

Էրպիւր՝ Ինքնեքի մը տօնա քի՝ պաղնիս եղաւ տօ-
նա տօնա տաւա ինքն օր՝ տօնք փաղ իստ-
ըրաւն ընենք:

Ինքն ի՞նչ, կորեքն տաւա:

Ամեքք միտքերն.— Բաւ հեքք, օխա եղի օր տա
իստք ըրի քի՝ տաւ մեք ալ պէրն հաւալ պաղնիս մը տաւ
ըրանք:

Էխսաքէթ.— Անանք եւ եւ՝ տոք վաղընք քերքիսի տ-
նք օր՝ Ատա տալ օրն ալ՝ պօյնիս կապեքով երանք կա-
մախիս տալ պոնենք:

ԹՈՒՌՅԱՆՏԱ

— Սերը երանքիսն ինքն քերք յարեքն մեք ծիծեռնակներն
պաւ:

— Կին մը երք սիւն վաղ ծիծեռնակ ինքն ետնաւ, կը ետնաւ ալ
տօնք՝ որ գիտք մեքեք վաղնալով կ'երգեն քառնաւալն...:

— Բարեկաւ մը ինքն տաւա եւ, ինքն որ տաւաւ ալ երեքսիս:

— Կինը տաւալով եւ չի քի տալով ընտրելն ե...:

— Սերը՝ ծաղիկ հիւսնքիսն պաւ տօնա տալ, ալնաւ վը-
տանքաւ ե:

ՖԱՍՏԻԼԵԱՃԵԱՆ ԲԱՐԻՁԻ ՄԷՋ

Վաղեմի դերասանը ճանչցած էի, առաջին անգամ եգիպտոսի մէջ, ուր նիւթական շատ անձուկ վիճակի մը մտանուած՝ թշուառ կեանք մը կը վարէր։ Յետոյ զինքը օր մըն ալ տեսայ Բարիզ, եթէ չեմ սխալիր 1899ին, ուր եկած էր իբրեւ թէ մէկ քանի ներկայացում տալու համար։

Հոն ալ նիւթական նոյն թշուառ կացութեան մէջ էր։

Առտու մը քառթ մը ստացայ իրմէ, որով կը խնդրէր անպատճառ որ երթամ զինքը տեսնեմ։ Գացի իր օթէլը, Պուլլաու Սէն Միշէլի վիայ։ Թիկնաթռնի վրայ երկնցած էր հիւանդագին դէմքով մը։

— Կը ներես քեզ անհանգիստ ընելու համար, ըսաւ, բայց հիւանդ եմ, ես դուրս չեմ կրնար ելլել, ասոր համար ստիպուեցայ քեզ հոս կանչել։

— Հոգ չէ, ըսի։

— Անհրաժեշտ պէտք ունէի քեզ տեսնելու, շարունակեց։

— Ի՞նչ բանի համար։

— Ա՛ռ կարգա՛ սա թուղթը։

Եւ թուղթի կտոր մը ներկայացուց ինծի կարգացի։

«Օթէլին տալիք»	60 Ֆր.
«Լուսացարարին տալիք»	14 »
«Կառսոնէն փոխ առած եմ»	30 »
«Առտուան նախաճաշի համար»	40 »
«Մանր պարտքեր»	15 »

Գումար՝ 159 »

— 159 ֆրանք, ըսի բարձրաձայն։

— ձիշդ է, ըսաւ ֆաստիլեան։ Աւելցո՛ւր ասոր վրայ 150 ֆր., որուն անհրաժեշտ պէտք ունիմ անօթի չստուկելու համար, ուրեմն 309 ֆրանք։ Կարճ խօսքով 300 ֆրանք պէտք է ինծի այսօր։ Դիտեմ որ դուն դրամ չունիս և քեանէ չէ որ կ'ուզեմ, բայց այս գումարը ոեւէ կերպով պիտի ձարես ու բերես։

— Բայց ինչպէ՞ս...

— Ի՛նչեւտիմ, գնա՛ հարուստները գտի՛ր, վիճակս բացատրէ, հաշիւս ցուցուր, ըսէ՛ իմ ո՛վ ըլլաւ, Հայ թատրոնին մատուցած ծառայութիւններ... վերջապէս ի՞նչ կ'ընես ըրէ այս 300 ֆրանքը բեր։

Ա՛յնպիսի հրամայող շեշտով մը կը խօսէր խեղճ ծերունի արուեստագէտը որ չկրցայ մերժել իր խնդիրքը։ Պարտքերուն հաշիւը գրպանս դրի ու դուրս եկայ։

Որո՞ւ դիմել...

Յանկարծ յիշեցի Պ. Ռաֆիկ Մարկոսեանը, աղքատ ուսանողներու նախախնամութիւնը։

Գացի գտայ զինքը ու պարզեցի վաղեմի դերասանին վիճակը և ներկայացուցի պարտքերուն ցուցակը։

— Զօճուլութեանս ես տա մարդուն խաղալ տեսած եմ, ըսաւ Մարկոսեան։

Եւ 200 ֆրանք տուաւ։

— Բայց, դիտել տուի, 300 ֆրանքի պէտք ունի։

— Հարկւրն ալ ուրիշ տեղէ ձարէ, պատասխանեց աղամանդի վաճառականը։

Դիտէի իր բնութիւնը, Պիդելը աւելորդ էր։

Դրամը խիոյն բերի յոնձնեցի ֆաստիլեանին։

— Աս ի՞նչ է, գոչեց, պակաս բերեր ես։

— Այսչափ կրցայ գտնել։

— Հաշիւս չցուցուցի՞ր։

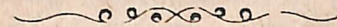
— Յուցուցի՛ բայց օգուտ չըրաւ։

— Ա՛խ մեր հարուստները...

Եւ իբրեւ շնորհակալիք կարգ մը հայհայտներ արձակելէ ետքը նուիրատուին հասցէին՝ ֆաստիլեան 200 ֆրանքը գրպանեց։

Քիչ յետոյ վերադարձաւ եգիպտոս ուր, կարծեմ մեռաւ։

ՆՐ. ՕՏԵԱՆ

ՄԵՐ ՄՏԱԻՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ ԽՅՈՒՂՈՏՈՒՔԸ

Չկարծուի թէ Իլլիւստրատիօնը, ժը սէ րոն և կամ ուրիշ եւրոպական պարբերականներ միայն կը գրեն զուարթ և անտիկալ նօթեր իրենց գրագէտներուն և գրագիտահմերուին վրայօք։ Մենք ալ այս անգամ կը փորձենք հրամցնել մեր ընթերցողներուն շարք մը նօթեր, գաղափար մը տուած ըլլալու համար մեր մտաւորականներէն մէկ քանիին յօդուածագրութենէ դուրս՝ իրենց առանին և կամ մտերմական շրջանակներուն մէջ գործածած ոճին և նիւթին վրայօք։

ՍԻՊԻՒ

— Չամաշըրին սէլէն հիմա հոս էր, ո՛ւր անյայտ եղաւ չօք շէ՛յ... ես ամէն անգամ թափան իչին կը դնէի...

ՀՐԱՆԳ ԱՍԵՏՈՒՐ

— Մէտէս միտա սալմոսի մը կ'ուզէ կոր քի՛... մէջը պօլ մայտառոսով սոխով... Ան չէ ամա, դարգաւաթճին եկա՛ւ... գայ նէ քէրէվիլ ալ առէք... Թէրպիլէին աղուոր կ'ըլլայ...

814
45

Ե. Գ. ՄՐՄՐԵԱՆ

— Ամէն տարի բօթին չէի հազներ տամ, աս տարի լաստիկներէս
թիւրէ չօրագներէս պաղ առի տէ մայասըլըս կատղեցաւ, պուռունթու մը
պուռունթու մը քի՛... :

Ա. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

— Սառայ լօխմասին բէք կը սիրեմ, աչքէս թիւթմիւշ կ'ըլլայ կոր,
ամա մէկ հատ մը պողպէս վար չեմ խրկած... : Կայնէ նայինք աժան
կարապետ աղուր մ'աղուր բան մը կը ծախեն կոր... : Հա՛, հա՛ իշտէ
ճերմակ թիւլպէնտներու պէս, իշտէ աժաննայ տէ պարէ տունէն շինենք,
չօրուի չօճուի ուտեն, նէ՛ եաբալըմ... : ցը՛... : ամա... : հէ՛... : Էֆէն-
տի՛մ... : իշտէ պո՛ւ... :

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

— Պէ պապամ, աղէկ կ'ըսես ըմնա, հէրիֆ օլաճախ տնտեսը որ
լատիկներս դողցեր է տէ հիչ ըռըմսըն տըռըմսըն չըսեր նէ, է՛յ դուն
եղիւր նաթանտն, հիչ բերան չի բանամ տէ երկու քիւֆիւր չընե՛մ... :
քէօբէկ օղլի, գիտէ ալ ուր պաշխա էլ չունիմ... :

ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

— Կը դարմանաք չէ՞ երբ ըսեմ թէ լման լուսնի չափ կը սիրեմ
բռասա պաստըսին... : Ան չէ ամա բաքէթով կէս տողընա չօրապ կար
սը տեղը, տեսա՞ք... : չօգ շէ՛յ... : քա հի՛մաճուկ հոս էր... : նա սա ֆիւ-
տանիս քովը... : է՛յ աման հիմա ելիւր լէվին լէվին փնտուէ... :

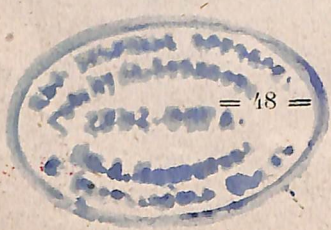
Օ. ԶԻՖԹԷ ՍԱՐԱՅ

— Հայտէ՛ պագալըմ, աս իրիկուն ո՛ւր պիտի ճնկենք, մէտէս անանկ
պիռա մը կ'ուզէ կոր քի, սանկ առտապ վաբօռիին ետեւէն ձգած քէօ-
բէկին պէս... : մէզէն ի՛նչ ըլլայ նէ ըլլայ... : զաթը խմելքի հետ շատ
միտէս լեցնել չեմ ուզեր... :

Ա. ՄՈՒՊԱՆԵԱՃԵԱՆ

— Պէ ախպար, կ'ըսես նէ, կայնէ քի ըսեմ, հա՛, ասանկ շան պէս
կ'աշխատինք կոր նէ ծառքերնիս ի՞նչ անցած ունի, քսա կիւնտէ երկու
անգամ Պատրիարքարան, աս խունտուռաներուն տակը սաճէ չէ... : քէօ-
մէլէն ալ օւլթան է իշտէ... : չըլլար ճանըմ չըլլար, ամա Մանկունին ըսաւ
վախտին՝ եկո՛ւր քեզ վարդապետ ընենք տէյի... : ի՛նչ պակաս էր... :
զաթը մօրուքս տեղն էր, քիչ մը էվէլ թող կուտայի... : վէստէլամ... :

L...

0022125

5113

«Ազգային գրադարան»

NL0022125

ՀԱՅ ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հեղափոխական

ԹՕԳԱԹԼԸ

Թիւ 45

ԱՆՈՒՇԱՎԱՅՈՒՄՈՒՆ — ՃԱՇԱՐԱՆ — ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆ

Բերա, Մեծ փողոց, Բասաժ տ'Ալէք

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Պոլիս, Պահեն-Գաբու
Մեծ-Կղզի, Նաւամասոյց

ՄԱՍՆԱԴՈՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐՍՆԻՔՆԵՐՈՒ, ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ

ՀԱՄԱԴԱՐ ԿԵՐՍԿՈՒՐՆԵՐ

ՆԵՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵՂԵԱՆ ԽՈՀԱՆՈՅ

Խնամով Պատրաստած

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶԵՐԻԷԿԸ

Միակ սոյն հաստատութեան մէջ կը գտնուի

ԵՐՐՈՊԱԿԱՆ ՀՐԱՇԱՐԻ ՄԻՒՋԻԳ

Ղեկավարութեամբ Պ. Գ. ՈՒԿՆԱՏԵԱՆԻ

Եւ մասնակցութեամբ

Յրանաացի Վիօլօնիս եւ Վիօլօնէլիսներու :

ԶԵՂՋՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ